

UNIVERZITA KARLOVA

HUSITSKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA

TÁBOR 1420 - 1453

Diplomová práce

Vedoucí práce:

Autor:

ThDr. Jaroslav Hrdlička

Bc. Zdeněk Barták

Praha 2020

Poděkování

Na tomto místě se sluší poděkovat vedoucímu mé práce, ThDr. Jaroslavu Hrdličkovi, za trpělivost, nadhled, podnětné připomínky a morální podporu, své manželce, bez které bych nebyl tam, kde jsem a všem lidem, které jsem měl a mám rád.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou prací „Tábor 1420-1453“ vypracoval samostatně. Dále prohlašuji, že všechny použité prameny a literatura byly řádně citovány a že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 19. srpna 2020

Bc. Zdeněk Barták

Anotace:

Diplomová práce postihuje dějiny města Tábor, od jeho založení v roce 1420, kdy byl pojmenován jako Hradiště hory Tábor až po jeho proměnu v město podřízené zemskému správci v září 1452. Příběh města je hlavně příběhem stejnojmenné husitské obce, která je dodnes jedním z nejznámějších symbolů husitské revoluce, revoluce, která nejen ovlivnila vývoj českého státu od doby svého vzniku až do dnešních dnů, ale stala se jedním ze základních kamenů celé evropské reformace.

Práce je metodologicky postavená na studiu podkladů nejvýznamnějších českých historiků a autorů, kteří se dané problematice věnují dlouhodobě a koncepčně, nevyhýbá se ani různým pohledům, které se proměňovaly díky společenskému vývoji a jeho vnímání husitství jako sociálního tématu. Samozřejmostí v dnešní době je, že jsou použity i elektronické zdroje, články, studie, odborné statě a odkazy.

Klíčová slova:

Tábor, Husité, Zikmund Lucemburský, Miluláš z Pehřimova, Prokop Holý, Husitské manifesty, Jednání, Kompaktáta, zemské sněmy, koncil, křížové výpravy, táborská věrouka, církev

Annotation

My diploma thesis covers the history of Tábor town, since its foundation in 1420, when it got a name “Hradiště hory Tábor” Castle of Tábor Mountain, to its change into town subordinated to the administrator of Landtag in September 1452. The story of the town is the same story of Hussite community, which is even known as the main symbol of the Hussite revolution. The revolution that from its beginning to present influenced not only the development of the Czech state but also became the pillar of the European reformation movement.

The thesis methodologically is based on studying material from Czech renowned historians and authors, who are constantly and conceptually work on researching this era, also included are different approaches that were changing dependently on society perception and understanding the Hussite movement as a social topic. Naturally, also electronic resources, articles, studies, essays written by experts and links are used.

Keywords

Tábor, Hussites, Sigismund of Luxembourg, Nicolaus Pilgramensis, Prokop Holý, Hussites manifestos, Negotiations, Compacts, Landtag, Council, Crusades, Tabor's orthodoxy, church

Obsah

Tábor - 1420–1453

Obsah	5
Seznam zkratk	7
Úvod:	8
1. Založení, budování, vnitřní struktura.....	9
1.1 Vznik opevněného sídla	9
1.2 Struktura obyvatelstva – jeho dělení	11
1.3 Plzeňská komuna	13
2. Politické a vojenské vedení.....	16
2.1 Radikalizace Tábora	16
2.2 Chiliasmus	19
2.3 Husitské svazy a jejich postavení	20
3. Ideové spory mezi Táborem a Prahou	23
3.1 Propojení tábořských a novoměstských radikálů	23
3.2 Mikuláš Biskupec z Pelhřimova – tábořský biskup	24
3.3 Spor ve Zmrzlíkově domě – 72 protitábořských článků	26
3.4 Tábořské sekty.....	27
4. Vývoj tábořského svazu.....	29
4.1 Čáslavský sněm	29
4.2 Tábor a války mezi jednotlivými husitskými bloky	30
4.3 Žižkova smrt – spojení husitské levice.....	33
5. Vrchol husitské moci	35
5.1 Kruciáty	35
5.2 Husitské manifesty	37
5.3 Spolupráce tábořského, sirotčího a pražského svazu	39

6. Prokop Veliký 1426 – 1434, správce a ideolog	41
6.1 Křesťanská věrouka Tábora	41
6.2 Od sněmu v Českém Brodě po rokování v Bratislavě.....	42
6.3 Vývoj Prokopovy politiky	43
7. Basilejský sněm a kompaktáta	46
7.1 Domažlice.....	46
7.2 Chebská předehra	47
7.3 Basilejský sněm a kompaktáta	49
8. Od Plzně k Lipanům	52
8.1 Vyčerpání hospodářských možností království.....	52
8.2 Prohra levice u Plzně – rozpad husitské koalice	53
8.3 Svatomartinský sněm	54
8.4 Lipany.....	56
9. Mocenský pád Tábora.....	58
9.1 Vítězství husitského středu 1434 - 1437	58
9.2 Město královské, zemský utrakvismus.....	62
9.3 Konec samostatnosti	64
10. Závěr - Tábora a táborského svazu v rámci revoluce	66
Seznam použité literatury	68
Časopisy a sborníky	69
Elektronické zdroje	69
Abstrakt.....	70

Seznam zkratek

Mt – Matouš

Mk - Marek

Jak – List Jakubův

De - Deuteronomium

Zj - Zjevení Janovo (Apokalypsa)

tzv. - takzvaně

sv. - svatý

Úvod:

Husitská revoluce patří k nejvyhledávanějším a nejvíce zpracovávaným tématům české středověké historie, neboť sama o sobě nejen určovala vývoj českého státu během celého 15. století, ale její odkaz je dodnes živý i v dnešní moderní Evropě, protože husitství se stalo předobrazem evropské reformace vedoucí až k dnešní demokratické společnosti.

Cílem diplomové práce je přiblížit vývoj jednoho ze dvou dominantních měst husitské revoluce Tábora od jeho vzniku v roce 1420 až do roku 1452, kdy definitivně ztratil své výjimečné mocenské postavení v rámci zemí Koruny české. Cesta politické proměny od zpočátku největšího zastávce radikalismu v průběhu husitské revoluce až po královské město, které se ocitá v opozici proti pozdějšímu králi „dvojího lidu“ Jiřímu z Poděbrad, byla logickým vyústěním sledu událostí.

Tábor, od svého založení chiliastickými vizionáři ze Sezimova Ústí a Plzeňska, záhy vytvořil celistvý blok, který se stal protipólem přirozenému centru Praze. Husitská revoluce netvořila od svého vypuknutí jednotný směr. Tvořilo ji několik místy diametrálně odlišných nábožensko – politických frakcí, jejichž názory a představy se od sebe diametrálně lišily, ať již se jednalo o možné přijetí Zikmunda Lucemburského za českého krále, ozdravení církevního systému, majetkové a věroučné spory. Nedostatek tolerance k odlišným duchovním názorům, především na začátku celého hnutí, poznamenal tábořského myšlení v podstatě po celou existenci Tábořského svazu, přesto lze vystopovat politickou změnu hlavně spojenou s osobností Prokopa Holého. Konceptuální proměna táboritů od protagonistů vojenských řešení k účinnější taktice diplomatických jednání a nenadálých tahů, jen potvrdil nárůst politického sebevědomí, s kterým táborité vstoupili nejen do diskusí se Zikmundem Lucemburským, ale i k největšímu diplomatickému úspěchu celé husitské revoluce jednání „*O čtyřech pražských artikulech*“ v Basileji a vyhlášení kompaktát a s nimi spojených smluv v létě 1436 v Jihlavě.

Nezanedbatelný vliv Tábora na formování celého věroučného směru, jeho zarputilost v jeho prosazování, ale i neústupnost a neochota vzdát se své věrouky, byl nakonec zlomen politickou a vojenskou silou Jiřího z Poděbrad. Nedůstojná smrt biskupa tábořské církve Mikuláše z Pelhřimova na jednom z hradů budoucího českého krále, jen dovršil pomalý a trpký konec jednoho z nejdůležitějších husitských věroučných směrů, který ale v kontextu s ostatními církevními názory, podepřenými i výroky univerzitních mistrů, musel nakonec ustoupit všeobecně přijatému kompromisu soužití obou náboženství utrakvistů a katolíků.

1. Založení, budování, vnitřní struktura

1.1 Vznik opevněného sídla

Založení Hradiště hory Tábor je neodmyslitelně spjato s nejbližším městským útvarem – Sezimovým Ústím. Majitel města Jan z Kamenice a Ústí, ale i jiných okolních statků, spolu s manželkou Annou z Mochova byli velkými příznivci učení Jana Husa, který v letech 1413 – 1414 žil nejen na blízkém Kozím hrádku, ale později i v samotném Sezimově Ústí, kde byla jeho hostitelkou již ovdovělá Anna z Mochova.¹

Po Husově smrti vzrůstají v Čechách nepokoje napříč všemi vrstvami obyvatel, nejdříve jako oponentura šlechty a univerzitních mistrů proti závěrům kostnického soudu, později od roku 1417 již vzniká ucelenější utrakvistická farní síť nejen ve městech, ale i na venkově. Tento boj o fary byl především zápasem o věřící, o rozložení sil, v kterém katolická církev stále ještě uplatňuje svou sílu a moc. Radikalizace, zvláště pak venkovských přívrženců, je podporována kazateli, kteří na mnoha místech v Čechách znovu oživují „poutě na hory“, které byly odpovědí na stále více ztracených farností obsazených husitskými kněžími, neboť tlak, který svou politikou i diplomatickým umem vyvinuli společně od roku 1418 papež Martin V. a uherský král Zikmund, donutil krále Václava IV. vzdát se své ochrany husitů.² Podnětem k uspořádání poutí, které ovšem nebyly pouhým shromážděním nespokojeného obyvatelstva, byl i fakt, že některé farnosti se opět vrátily do rukou katolíků. V rámci jednotlivých poutí dochází k vzájemnému poznání městského a venkovského lidu, kteří se společně modlí, naslouchají kázání a upevňují svou pospolitost přijímáním i zpěvem.³

Na jedné straně vzdělání teologové, zblhlí z univerzity či klášterů, na straně druhé venkované či městská populace, která žila dosud v dosahu informací nanejvýš několika kilometrů. Dosud nepoznané sepětí stejně myslícího davu, který slyší o možné nápravě nepravostí provázejících jeho život a kazatelů, kteří barvitě líčí nový, spravedlivý svět, ke kterému je tak blízko, vzbudilo ve svátečně naladěných srdcích, ale i v odhodlaných tělech, dosud nepoznanou sílu ochotnou bránit zde slyšenou pravdu proti všem nepřítelům. Poutě

---

¹ Šmahel, František. *Dějiny Tábora. 1. díl, svazek 1, Do roku 1421*, České Budějovice: Jihočeské nakladatelství, 1989, s. 253

² Tamtéž, s. 227

³ Molnár, Amedeo - Rejchrt, Luděk - Rejchrtová, Noemi. *Slovem obnovená: čtení o reformaci*. 1. vyd. Praha; Ústřední církevní nakladatelství, 1977; s. 63–64

tedy sehrály klíčovou roli v rámci formování jednotné fronty v rámci odporu proti církevním zlořádům a měly vést, díky své vzrůstající mohutnosti až k jejich nápravě.⁴ Proto se příznivci Husova učení již nespokojili pouze s pokojnými modlitbami a přijímáním svátosti pod obojí způsob. Jan Želivský, vůdce a kazatel z Nového Města pražského, dne 30. července 1419, převzal, defenestrací novoměstských radních, moc nad touto součástí pražského souměstí. Revoluce začala. Krátce po této události umírá král Václav IV. a vládu nad Prahou uzurpují na několik dní ve svých rukách nejen jeho příznivci, aby vybili svou nashromážděnou frustraci vypálením a ničením klášterů a kostelů. Pro posílení své síly, nutné pro jednání se Zikmundem Lucemburským, jako dědičným panovníkem, je nezbytné spojení všech husitských skupin. 30. září 1419 se scházejí pražští radikálové vedení Janem Želivským, plzeňští v čele s Václavem Korandou s jihočeskými sestrami a bratry na vrchu Mandava, známém také jako u Křížků v blízkosti obce Sulice, při dnešní silnici Praha – Benešov. V rámci koordinace všech skupin se dohodli uskutečnit další jednání 10. listopadu 1419 na svátek Přenesení sv. Ludmily v Praze. Protistrana zachovávající věrnost královně vdově Žofii Bavorské při podobném vývoji nemohla zůstat nečinná a především v Praze obsazením Pražského hradu a dalších opěrných bodů, ukázala připravenost i sílu. Vydání Vyšehradu budoucím táboritským hejtmanem Janem Řítkou z Bezdědic do rukou Nového Města pražského jen vyostřil již tak napjatou atmosféru. Na pomoc Praze proto vyráží i venkovští kališníci ze západních, jižních a východních Čech. K první krvavé konfrontaci došlo již 6. listopadu 1419 u Živohoště, kde byli napadeni Petrem Konopišťským ze Šternberka sezimoústectí husité a část z nich je později v Kutné Hoře pobita místními havíři. Praha, ačkoliv i ona byla revolučně naladěna, nechápala vzrůstající požadavky radikálů z venkova, kteří ostře vystupovali proti zastáncům kalicha z řad šlechty či staroměstským konšelům.⁵

Situace dosáhla svého vrcholu po 6. listopadu, kdy šarvátky nabývaly intenzity, v Praze bojem o Malou Stranu, dále pak vyhlášením nepřátelství pražským městům 135 šlechtici a 4 královskými městy. Proto pražská města uzavřela s protistranou od 13. listopadu 1419 do 23. dubna 1420 – příměří. Tento fakt se stal podnětem k odchodu venkovských radikálů zpět do svých domovů anebo do nových útočišť. Největší počet zamířil do Plzně, část se usídlila na Zelené hoře u Nepomuku, další přivítal ve svých branách Písek. Ne však

---

⁴ Podnět pro poutě na hory srovnej Mt. 24, 16, „*Tehdy ti, kdo jsou v Judsku, ať uprchnou do hor.*“ Mk 13, 14, „*Když pak uvidíte ,znesvěcující ohavnost ‘ stát tam, kde být nemá – kdo čte, rozuměj – tehdy ti, kdo jsou v Judsku, ať uprchnou do hor*“

⁵ Čornej, Petr. *Velké dějiny země Koruny české. Sv. 5., 1402-1437.* Praha: Paseka, 2000. ISBN:80-7185-296-1 s. 217-223

již Sezimovo Ústí. Mocenské změny, které během odchodů místních husitů nastaly, vynesly k moci Oldřicha z Ústí, který byl jejich zapřísáhlým nepřítelem, zvláště pak po smrti jejich ochránkyň Anny z Mochova, která zemřela počátkem roku 1420.⁶ Oldřich z Ústí využívá umně a razantně oslabení ústeckých husitů a vyhání zbývající sestry a bratry z města. Situace vyhnanců byla zoufalá, část našla nový domov v nedaleké Kamenici nad Lipou u nevlastního bratra Oldřicha Prokopa, část v dalších městech a některé čekala zima v lesních skromných úkrytech. Kromě starostí o přežití je znepokojoval i konec světa hlásaný kazateli, který měl připadnout na datum 10-14. února 1420 dle předpokladů mistra Jana z Jičína. Útok na Sezimovo Ústí 21. února 1420, vedený Petrem Hromádkou, Janem z Bydlína či Vančekem a podporovaný i Prokopovou ozbrojenou družinou,⁷ byl pomstou za ztrátu základních životních jistot, která jim způsobil majitel města jejich vyhnáním díky odlišné víře, možnou reakcí na masopustní radovánky bývalých spoluobčanů v čase, kdy hříšníci měli být zatraceni nebo vzrůstajícím sebevědomím vyvolených, kteří budou spaseni díky své aktivitě. Město náporu neodolalo, ale protože jeho obrana by byla v budoucnosti nesnadná, rozhodli se radikálně k další vojenské akci o měsíc později, kdy se zmocnili nedalekých zbytků zaniklého města Hradiště s hradem, zaujímajícího výhodnou polohu na ostrožně svírané Lužnicí a Tismenickým potokem.⁸

1.2 Struktura obyvatelstva – jeho dělení

Zástupy přicházející do města spěchali se stavebními pracemi, aby sídlo Obce hory Tábor bylo co nejdříve dokončeno jako pevnost víry, ale i proti možné odvetě ze strany protivníků, kteří mohli kdykoli prověřit nezkušené obránce. Proto se kladl důraz na vybudování fortifikačního systému, kterému bylo podřízeno nejen velké množství radiálních ulic vedoucích k náměstí jako přirozenému shromaždišti, ale i předsazené rohové domy, které zabraňovaly účinné střelbě, neboť znesnadňovaly míření. Prostor bývalého historického města, které bylo budováno spolu s královským hradem Hradiště za vlády Přemysla Otakara II., zaujímá čtyřboký tvar o délce 500 m a šířce 400 m a vypíná se až 60 m nad údolím. Je překvapující, přestože z pohledu geomorfologie patří tábořská ostrožna k

---

⁶ Hás, Jirí. *Příspěvky k dějinám Kamenice nad Lipou: o Anně z Mochova*. Genealogické a heraldické listy Roč. 34, č. 3 (2014), s. 51-53

⁷ Čornej, Petr. *Velké dějiny země Koruny české. Sv. 5., 1402-1437*. Praha: Paseka, 2000. ISBN:80-7185-296-1 s. 217-223

⁸ Tamtéž, s. 231

mimořádně cenným útvarům, že nebyla nikdy předtím využita k trvalému osídlení.⁹ Nově budované sídlo vycházelo nejen z původní zástavby, ale bylo navrženo jako klasická městská aglomerace, na kterou byli nynější obyvatelé nejvíce zvyklí.

Zajímavým faktem zůstává, že noví obyvatelé pocházeli z více než dvou set vesnic i měst, a to nejen z Čech, ale také z Moravy.¹⁰ To svědčilo o velmi dobrém propojení všech zemí Českého království, ale hlavně ztotožněním se s myšlenkami, které tak přesně naplňovaly i nejradiálnější představy těch, kterým byly především určeny – městské a venkovské vrstvě obyvatel, která byla vždy nucena platit vrchnosti i za sebemenší životní situace, jejíž práva byla přehlížena a nikým nechráněna. O jejich nadšení a víře ve spravedlnost svědčí i pověstný systém kádí, do nichž vhazovali všechn svůj majetek, aby tak získali alespoň určitou finanční hotovost sloužící k zabezpečení základních životních potřeb, ale i k vyjádření pospolitosti, solidarity a jednoty a mazali takto rozdíly mezi bohatými a chudými, opírajíce se o slova z Jakubovy epištoly.¹¹ Tato evidentní pospolitost ovšem skončila během několika měsíců, protože se vzrůstajícím sebevědomím vládnoucích zástupců, kterým se podařilo vybudovat již fungující hospodářský systém, jehož součástí byl i výběr svatojiřského a svatohavelského úroku.

Vytvoření nového městského celku znamená již od začátku i vytvoření nové společnosti, protože zavedená města se svojí danou strukturou našla v táborském uspořádání svůj protipól. Tábor budovaný jako komuna naplňující program chiliasmu, v které veškerý majetek patřil všem bez rozdílu jejich bývalého postavení, postupem času dospěl od rovnostářství k předrevolučnímu označování sociálních vrstev.¹² Prvotní pacifismus z poutí na hory je konfrontován s realitou let 1419-20, kdy domácí i mezinárodní tlak na rodící se hnutí neustále roste, nabývá na stále větší síle, katolická strana využívá své dominance a je nakonec završen vyhlášením I. protihusitské kruciáty ve slezské Vratislavi, která má za úkol uklidnit situaci a umožnit Zikmundu Lucemburskému převzít dědičný trůn českého krále. Odpovědí na tyto přípravy je nebývalá činorodost kališníků, ale i bojechtivost pevně věřící

---

⁹ Kuča, Karel. *Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku.. VII. díl, S-U*. Praha: Libri, 2008. ISBN:978-80-7277-041-0, s. 389-394

¹⁰ Šmahel, František a kol. *Dějiny Tábora. I. díl. 1. svazek: Do roku 1421*. České Budějovice: Jihočeské nakladatelství, 1989.s. 259

¹¹ Čornej, Petr. *Velké dějiny zemí Koruny české.. Sv. 5., 1402-1437*. Praha: Paseka, 2000., ISBN:80-7185-296-1,s. 237, Jak 1,9-11; srov. 2,1-9; 5,1-6

¹² Šmahel, František. *Husitské Čechy: struktury, procesy, ideje*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2001., ISBN:80-7106-468-8, s. 152

a očekávající vítězství, které by rozhodlo nadcházející boj o Boží pravdu v sentencích chiliasmu, neboť přichází rozhodující střet se zlem, proti kterému je nutno pozvednout meč.¹³ Táborští kněží se proto musejí zabývat otázkou, za jakých podmínek lze vést spravedlivé války. Tomuto tématu se ve svých dílech mimo jiné věnovali i sv. Augustin z Hippo a sv. Tomáš Akvinský, rozbor pak přináší i traktát *De Bello Jana* z Příbramě. Proto se jménem Mikuláše z Pelhřimova a Václava Korandy obrátili s tímto závažným dotazem na pražskou univerzitu. Vyjádření uznávaných osobností Jakoubka ze Stříbra a Křišťana z Prachatic včetně dobrozdání univerzity apeluje na fakt, že je možno přijmout tělesný boj, ale výhradně v rámci spravedlivé obranné války. Podstatným se jevila i možnost aktivního zapojení „třetího stavu“ pokud nebude naplněna povinnost pánů, tedy šlechty.¹⁴

1.3 Plzeňská komuna

Plzeň, jak je tradičně uváděno, patřící mezi pětici „vyvolených měst“, poskytla zázemí velké skupině bratří a sester, která vedena radikálním knězem Václavem Korandou, se zde pokusila převzít moc. Koranda svou bojovnost a neústupnost prokázal již na setkáních věřících na hoře Bzí nedaleko Blovic, odkud vzešlo „*Prohlášení z hory Bzí*“,¹⁵ ale hlavně svým apelem na nošení zbraní na další setkání. Vyplenění plzeňského dominikánského kláštera v srpnu 1419 bylo prvním větším varovným signálem, že bude nutno počítat i s fyzickými střety mezi stoupenci kališníků a katolíků.¹⁶ Tento útok nebyl ojedinělým a plně zapadal do konceptu očisty všech velkých měst, kde radikální dav zbavoval kostely a kláštery, z jeho pohledu, zbytečných církevních okázalostí jako jsou obrazy, sochy, roucha. Kostely se stávaly opětovně utrakvistickými a kláštery byly pobořeny a vypáleny, neboť právě v jejich zdech se skrývalo nebezpečí duchovního odporu a další manipulace s věřícími, neboť pro tuto činnost byly všechny řády skvěle teoreticky i prakticky vybaveny.

---

¹³ Čornej, Petr. *Velké dějiny zemí Koruny české. Sv. 5., 1402-1437*. Praha: Paseka, 2000., ISBN:80-7185-296-1 s. 248

¹⁴ Tamtéž, s. 249

¹⁵ požadavek kázání Božího slova svobodně a srozumitelně, přijímání sv. Večeře Páně pod obojí a trestání zlořádů ve všech stavech bez výjimky. Obměněné a s doplňky přejde toto prohlášení do základního husitského vyznání víry - Čtyř artikulů pražských. Viz Havránek, Bohuslav – Hrabák. Josef-Daňhelka, Jiří. *Výbor z české literatury doby husitské I*. Nakladatelství ČSAV, Praha 1963. „*Manifest obce shromážděné na hoře Bzí*“, Praha 1963, s. 442-443

¹⁶ Strnad, Josef. *Dějiny kláštera dominikánského v Plzni (1300-1785)*. Plzeň 1896. s. 5

Dominikánský řád – Řád kazatelů, již svým názvem jasně deklaroval svou hlavní činnost, vystupovat vždy pevně a razantně proti své duchovní opozici.¹⁷ Pro středověkého člověka znamenalo křesťanství nejen základní předpoklad života, naplňující jeho místo ve společnosti i jeho sebeuvědomění, ale bylo pro něho i jistotou, která ho spojovala s nejbližší komunitou v rámci dané sociální struktury. To znamená, že jakékoli porušení zásad, ve kterých byl vychován, které byl nucen uznávat a řídit se jimi, znamenalo vyloučení ze všech struktur společnosti, která ho následně i zatratila. Vyznávání jiných myšlenkových hodnot bylo tedy nejen podezřelé, ale i nepřijatelné.

Koncem roku 1419 je místní husitská komuna posílněna radikály ze Sezimova Ústí a okolí, kteří v čele s Janem Žižkou a dalšími šlechtici zklamaně opouštějí Prahu po vyhlášení příměří mezi husitskou a katolickou stranou od 13. 11. 1419 do 24. 4. 1420, z důvodu odmítnutí přerušit bojů se stranou podporující krále Zikmunda. Po svém příchodu se snaží okamžitě opanovat blízké okolí, aby zvýšili svou bezpečnost v samotné Plzni. Proti jejich aktivitám, rozhodnutím královny vdovy Žofie Bavorské spolu s regentskou vládou z řad panstva, je povoláno královské vojsko, posílené dalšími složkami protihusitské koalice, které je při prvním střetu husitskými houfy poraženo ve srážce u Někmiře.

Přesto se situace v samotném městě pro vyznavače utrakvismu stává dnem ode dne těžší, protože Plzeňané nepřijímají jejich přesvědčení a víru. Proto přicházející zprávy o úspěšném dobytí Sezimova Ústí a horečně budovaném novém nedalekém útočišti, znějí jako naděje na vysvobození z plzeňské nehostinnosti. Obyvatelé Sezimoustecka se po všech strastech nadšeně vrací domů, přesněji do nového domova. Jejich odchod oslabil místní husitskou enklávu natolik, že se uzavřené příměří s protistranou, které stanoví podmínky zajišťující kromě svobody vyznávání obojím způsobem i bezpečný odchod z Plzně na Tábor, jeví jako optimální řešení. 23. března 1420 se tedy Plzeň stává katolickou baštou, kterou zůstane až do konce samotné revoluce. Skupina mířící na Tábor pozná, že úmluva neměla dlouhého trvání, protože je pronásledována několika proudy nepřátel.

---

¹⁷ Kejř, Jiří. *Husité*. Praha: Panorama, 1984., s. 47-48

Ve stavu nejvyššího ohrožení je nucena bránit své životy u Sudoměře. Pod vedením Jana Žižky z Trocnova, který zde opět potvrzuje své mimořádné vojenské předpoklady, je nepřítel poražen a cesta je volná.¹⁸ V Plzni se tak zformovala skupina, která se po svém příchodu na Tábor, stala jednou z vedoucích sil celého městského svazu a to nejen z pozice duchovní, ale hlavně pak vojenské, protože prvotní obrana čerstvé revoluce si žádala nesmlouvavých bojovníků s mečem, více než těch bojujících slovem.

---

¹⁸ Šmahel, František. *Dějiny Tábora. 1. díl, svazek 1, Do roku 1421*, České Budějovice: Jihočeské nakladatelství, 1989. s. 257

2. Politické a vojenské vedení

2.1 Radikalizace Tábora

Nově vzniklá komuna si zvolila, jako první logický krok, své vedení v podobě čtyř hejtmanů, jejichž pořadí bylo dáno věkem, bojovými zkušenostmi a zásluhami. Ačkoli tedy nyní stál formálně v čele táboritů kolektivní orgán, ve skutečnosti tomu tak nebylo. Dělení jejich kompetencí by se dalo shrnout do skutečnosti, že Jan Žižka z Trocnova měl na starost vojenskou frakci, naproti tomu Mikuláš z Husi se nadále uplatňoval jako politický vůdce. Je nutné vzít v potaz i logickou analýzu, že jestliže stejně důležitým místem pro rodící se svaz byl i Písek, který se stal později sídlem tábořského biskupa, je proto pravděpodobné, že jednotliví hejtmané měli i svá speciální posláná pramenící z předem daných úloh.¹⁹

Z dalších složek příští tábořské organizace, duchovní a civilní, se uplatňovali nejdříve neformální cestou kazatelé a kněží, kteří se snažili nejen slovní podporou udržet nadšení a neochvějné přesvědčení všeho tábořského lidu o konečném vítězství, kterému jde vstříc.²⁰

Prvořadým úkolem právě vzniknuvší obce bylo zabezpečit se proti útokům nepřátel, kontrolovat co největší území a dále získat vojenskou výzbroj a výstroj, kterou nebyly místní zdroje schopny dodat v požadované výši. Proto první výboje proti nejbližšímu okolí byly rychlé a účinné s důvody, které se měnily od obecně prospěšných až po určitou formu osobní msty jednotlivých hejtmanů. Ať již jde o Mladou Vožici, kde získali např. tolik potřebné koně pro formované jízdní oddíly, tvrz Sedlec, vypálení klášterů v Milevsku, Nepomuku, Zlaté Koruně, které mělo nejen ideový, ale hlavně zásobovací podtext. Zničení Strakonic, útok na Rabí a Prachatice jen dovršily vojenskou strategii vytvořit si, co nejširší předpolí k nutné obraně a způsobit nepříteli pokud možno citelné ztráty. V rámci rodícího se politicko – hospodářského vlivu, dokázali si táborité během roku 1420 podrobit anebo se spojit s mnoha významnými městy jižních a jihozápadních Čech – Prachatice, Klatovy, Sušice, Domažlice či opanovat hrady a tvrze viz Příběnice.²¹

---

¹⁹ Šmahel, František. Husitské Čechy: struktury, procesy, ideje. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2001. ISBN:80-7106-468-8, s. 176

²⁰ Šmahel, František. Dějiny Tábora. 1. díl, svazek 1, Do roku 1421, České Budějovice: Jihočeské nakladatelství, 1989.. s. 263

²¹ Tamtéž, s. 276

Všechny úspěchy rodící se tábořské obce byly v květnu 1420 nepodstatné, protože nadešel, alespoň z pohledu táboritů, rozhodný a nelitostný boj s Antikristem, který v jejich očích byl nahrazen osobou Zikmunda Lucemburského, jehož povýšené jednání s pražskou delegací v Brně a později v Kutné Hoře, dávalo jasné signály, že situaci v Čechách chce řešit radikálně v rámci svých priorit.²² I z tohoto důvodu se obě nejvýznamnější pražská města – Staré i Nové již v dubnu 1420 dohodla, že budou bránit město i za cenu svých životů, ale pochopila, že pouze spojením s ostatními obcemi je možno pomýšlet na konečný úspěch.²³ Výzva ke společnému postupu byla tábority okamžitě vyslyšena a v podstatě celé tábořské obyvatelstvo včetně žen a dětí se vydalo na pochod k záchraně Prahy, který měl dva cíle. Boj se společným nepřítelem, ale i završení představ radikálů o ovládnutí společnosti v novém království, kde by se hříchů zbavená Praha stala jeho středem.²⁴

S příchodem bojovníků i ostatních obcí byla mobilizace dokončena a koordinace dalšího postupu spojených sil dostala reálné obrysy díky společnému programu, známému jako „čtyři artikule pražské“, který se stal účinnou politickou zbraní spojující všechny husitské názorové proudy.²⁵ Vzájemné manévrování bylo způsobeno i vyčkáváním Zikmunda, který se snažil Prahu vyhladovět, ale k celkovému uzavření města mu scházela kontrola nad vrchem Vítkov, který díky své strategické poloze kontrolující obě východní silnice, znamenal pro zásobování husitů nejdůležitější opěrný bod. Pokus o jeho ovládnutí ztroskotal a Zikmundovi nezbývalo než přijmout návrh vyšší české nobility k jednání s husity o čtyřech artikulech. Ke shodě nedošlo, přestože katolická strana tři ze čtyř článků uznala.

Vlastní korunovace českým králem byla pro Zikmunda jediným pozitivním výsledkem prvního střetu s českými kacíři.²⁶ Ovšem byl králem bez království, protože husitští politici neztráceli čas a v rámci hledání spojenců proti Zikmundovi kontaktovali i Benátskou republiku, ale své naděje vkládali spíše směrem k polsko-litevské unii, která právě prohrála spor s řádem německých rytířů díky Lucemburkovu rozhodnutí. Poselstvo, které vypravili

---

²² Čornej, Petr. *Velké dějiny zemí Koruny české.. Sv. 5., 1402-1437.* Praha: Paseka, 2000. ISBN:80-7185-296-1 s. 244-246

²³ Šmahel, František. *Husitská revoluce.. 3, Kronika válečných let.* Vyd. 2., Ve vydavatelství Karolinum 1. Praha: Univerzita Karlova, 1996. ISBN:80-7184-072-6, s. 37

²⁴ Šmahel, František. *Dějiny Tábora. 1. díl, svazek 1, Do roku 1421,* České Budějovice: Jihočeské nakladatelství, 1989. s. 266

²⁵ Čornej, Petr. *Velké dějiny zemí Koruny české.. Sv. 5., 1402-1437.* Praha: Paseka, 2000. ISBN:80-7185-296-1 s. 252-254

²⁶ Tamtéž, s. 263-64

za polským králem Vladislavem II. Jagellonským, si s sebou neslo i tři různé pohledy na jeho kandidaturu. Pražská města spolu s částí tábořské obce včetně Jana Žižky projevila souhlas, proti byl nejen Mikuláš z Husi, který prosazoval na trůn husitskému programu oddanou osobnost, ale hlavně Jakoubek ze Stříbra, který opíraje se o slova Starého zákona²⁷ preferoval panovníka stejné krve jako je jeho lid. Třetím stanoviskem byla chiliastická vize tábořských kněží o království spravedlnosti a lásky, jehož vládcem bude Kristus. První pokus vedoucí ke svobodné volbě českého krále byl právě učiněn.²⁸

Následující měsíce využila Praha se svými spojenci k ovládnutí důležitých bodů v pražském okolí, aby tak získala dohled nad hospodářským zázemím uvnitř i vně města a zajistila si opětovně finanční prostředky do vyčerpané pokladny válečnými výdaji. Klid jim ale narušovaly obě pražské pevnosti, které byly v rukách katolických posádek. Tedy Pražský hrad a Vyšehrad, o který se rozpoutal v září 1420 boj. Pražané s pomocí husitů ze Žatecka, k nimž se později připojily i houfy východočeských orebitů, oblehli Vyšehrad a uzavřeli kolem něho pevný kruh. Táborité vyslali jen nevelký oddíl jízdy a cepníků, který kontroloval cestu po Vltavě. Situace, která se stávala pro vyšehradskou posádku patovou, vyřešila dohoda obou stran, která zaručovala vydání pevnosti do rukou pražského souměstí a jejich spojenců, pakliže Zikmund nepřijde na pomoc do osmé hodiny 1. listopadu 1420. Nestalo se tak, proto vyšehradská posádka splnila svůj slib, přestože Zikmund zahájil na pláních Pankráce útok na husitské ležení. Porážka, kterou utrpěl, byla podstatně drtivější než o několik měsíců na Vítkově. Boj o Vyšehrad kromě desítek životů českých a moravských pánů, přinesl i nové rozložení sil, kdy pražský svaz získal spojence ze strany husitské šlechty a byla, alespoň na čas, oslabena role Jana Želivského.²⁹

---

²⁷ Čornej, Petr. *Velké dějiny zemí Koruny české.. Sv. 5., 1402-1437.* Praha: Paseka, 2000. ISBN:80-7185-296-1 s. 269, srovnej De 17,15

²⁸ Tamtéž, s. 265-69

²⁹ Čornej, Petr. *Velké dějiny zemí Koruny české.. Sv. 5., 1402-1437.* Praha: Paseka, 2000. ISBN:80-7185-296-1 s. 270-278

2.2 Chiliasmus

Druhý příchod Ježíše Krista, parusie, je neodmyslitelnou součástí dějin křesťanství. Očekávání, která se ukázala jako marná, bolestivá ve své naději, stále přitahují svým tajemstvím, jímž je zahalen Pánův návrat spojený s proměnou světa. Joachim z Fiore ve 12. století, ve své mystické vizi dělí čas na tři doby, které se skládají ze starozákonní, nazývané věkem Otce, která byla vývojově překonána etapou novozákonní připisovanou Synovi, aby je nahradil čas Ducha svatého, čas tělesně i duchovně dokonalých lidí. Právě tento poslední věk pro chiliastické a pikartské sektáře definitivně rušil pouta s novozákonní církví.³⁰ Nadcházející stádium dějin, k němuž lze dospět jedině skrze utrpení a bolest rozhodujících let, začala získávat jasnější obrysy, protože podle Joachima nepřijde s koncem světa, ale bude součástí právě probíhajících dějin.³¹

Zánik světa, předvídaný táborskými kazateli na časové období mezi 10-14. únorem 1420, při kterém nastane zúčtování hříchů při posledním soudu a Kristus osobně sestoupí na zemi, aby zde zničil všechno zlo a tímto činem ukončil starý svět, aby pak nastolil nový, nenastal. V dalších svých tvrzeních dokazovali, že se Kristus na zemi zjevil, ale tajně, skrytě,³² aby počkal na konečné vítězství svých vyvolených táborských bojovníků a potom se fyzicky ujal vlády své nové říše.³³ Podobné úvahy jako byly např. ty, v kterých si má každý věrný umýt ruce v krvi nepřátel Krista³⁴, se staly součástí sedmdesáti dvou „bludných“ článků, které tak ostře odmítli univerzitní mistři.

Pro očekávaný nový věk byla pro táborské kněží výhradní autoritou Písmo, zvláště pak úseky, které vyzývaly k fyzickému dělení na hříšné a vyvolené, kteří jako jediní mohou po boku Kristově očekávat Boží království.³⁵ Ale tento nový světový řád, o který se musejí

---

³⁰ Pospišil, Ctirad Václav. *Jáchym z Fiore a jeho teologie dějin*, Teologické texty 3/2000, s. 122-123.

Šmahel, František. *Husitská revoluce.. 2, Kořeny české reformace*. Vyd. 2., Karolinum Praha: Univerzita Karlova, 1996. ISBN:80-7184-072-6, s. 102

³¹ Lambert, Malcolm - Vitek, Tomáš. *Středověká hereze.*, Praha: Argo, 2000. ISBN:80-7203-291-7. s. 285-87

³² Mt (24,42-44)

³³ Cermanová, Pavlína. *Čechy na konci věků: Apokalyptické myšlení a vize husitské doby*, Praha: Argo 2013, ISBN 978-80-257-1003-6. s. 170, 172

³⁴ Tamtéž, s. 171

³⁵ Cermanová, Pavlína. *Čechy na konci věků: Apokalyptické myšlení a vize husitské doby*, Praha: Argo 2013, ISBN 978-80-257-1003-6. str. 169

sami zasadit a pro něhož je nutno svést boj s Antikristem a zlem na světě, pod Kristovým vedením, který zvítězí a stvoří pak tisícileté království, v kterém si budou všichni rovni, je nablízku, stačí jen vyčkat pokynů a být připraven k rozhodnému zápasu. S tímto entuziasmem přicházeli na Tábor mnozí z těch, kteří slyšeli slova kazatelů z poutí na hory, z kostelů farností, kde bylo přijímáno pod obojím způsobem.

Sociální podtext chápaný nejpotřebnějšími jako vysvobození z vlastních neutěšených životů, byl nesporně jedním z dominantních rozhodnutí k naplnění vize spravedlivé, z pohledu jakékoli antropologické studie i generacemi očekávané budoucnosti. Porážka Satana, zhmotněného zla, a jeho spoutání a následné vládnutí tisícileté říše Krista,³⁶ zůstalo cílem, který ani nejradikálnější forma tábořského chiliasmu nedokázala naplnit, přestože prvotní spojení učených mistrů s nekompromisními slovy kazatelů z poutí na hory slibovalo opak. Naproti tomu celou chiliastickou koncepci Božího království označil za omyl Jakoubek ze Stříbra, který se i negativně vyjádřil k obnovení původního stavu nevinnosti včetně všech sociálních aspektů včetně utopistické vize „bez pánů, králů a panování“ ve svém díle „*Výklad na Zjevení svatého Jana*“.

2.3 Husitské svazy a jejich postavení

Ačkoli základní myšlenky provázející vzepjetí odporu u všech obránců Husova učení vycházely z jeho myšlenkového odkazu, nebyli všichni v jeho naplnění a vlastní realizaci jednotní. Záhy, tedy již v prvním období 1419-1420, dochází k dělení jednotlivých vzniklých frakcí na městské husitské svazy, které v průběhu několika prvních let utvořily organizační strukturu celého revolučního hnutí. Tento počín byl nutností, protože v Českém království, které nebylo centralizováno, ale složeno z jedné hlavní země – Čech a čtyř vedlejších, Moravy, Slezska a dále Horní a Dolní Lužice,³⁷ se křehké zemské zřízení smrtí krále a nástupem revoluce rozpadlo a kromě organizace plzeňské katolické šlechty, duchovenstva a měst zformované na základě krajského uspořádání, která na podzim 1420 získala své označení - plzeňský landfrýd, posvěcený králem Zikmundem, neměla nejen královská moc pevný a stabilní systém, o který by se mohla opírat.

---

³⁶ Zj 20, 1–5

³⁷ Jurok, Jirí. *Příčiny, struktury a osobnosti husitské revoluce*. České Budějovice: Veduta, 2006. ISBN:80-86829-22-7, s. 9

Pražský městský husitský svaz, který v rámci své struktury nejvíce využíval bývalých institucí a hrál až do konce revoluce, přes různé etapy svých politických proměn, vždy klíčovou roli.³⁸ Umožňovalo mu to především postavení přirozené metropole, intelektuální zázemí univerzity, vlastní nezpochybnitelné hospodářské síly, pramenící z rozvinuté výroby i obchodu, prestiže dané i samotnou velikostí města, které patřilo k největším v tehdejší Evropě, přestože nedosáhla více než 40. 000 obyvatel. Odchod studentů a jejich učitelů hlavně na nově založenou univerzitu do Lipska po vydání Kutnohorského dekretu z roku 1409, přesunutí střediska politiky Římské říše do Porýní po smrti Václava IV. s dopadem na rozsah mezinárodních styků a vlastní ekonomické důležitosti, Prahu kladně poznamenal, její dominance v rámci celého království byla neotřesitelná.

Přes spory mezi oběma největšími městy tvořícími pražské souměstí, tedy Novým a Starým Městem pražským, zvláště pak s přihlédnutím k sociálnímu složení, si Praha i díky aktivnímu zapojení vyšší šlechty, zvláště pak ve spojení se Starým Městem pražským, ale i nemalou politickou pružností, s kterou umně pracovala dle vývoje událostí, vždy dokázala udržet svou moc. Svaz si své síly, protože kromě Prahy ho tvořilo několik královských a poddanských měst, byl plně vědom a dokázal ji využít, ve spolupráci s měšťanskými i šlechtickými oligarchy, kromě vojenských akcí i k hmotnému prospěchu svých vedoucích představitelů zvláště pak středoprávní sekce, tedy husitských konzervativců. Jednalo se hlavně o pozemky, které byly nejdůležitějším faktorem středověkého ekonomického systému a jejichž vlastníkem byla převážně katolická církev.

Vyvrcholení revoluce zastihlo Prahu opět jako jejího hegemonu, protože díky svým diplomatickým schopnostem ve spojení s vysokou šlechtou a nejvyšším klérem dokázala ukončit dlouhodobé mezisvazové boje, ale nejvýrazněji se zasadila o přijetí basilejských kompaktát.

Táborský svaz byl od svého vzniku v ostré rozepři s Prahou ohledně věrouky a tento stav vydrží po celou dobu jeho existence. Obec, zpočátku se blížící formě teokratické republiky, jako nové společenství s vlastní strukturou, která spojila v jeden celek částečně městskou s převážně venkovskou komunitou, se opírala o rovnost bratří a sester pod vedením vojenských a duchovních vůdců, ale tento sociálně smírný stav vydržel jen krátkou dobu a jeho proměnu urychlila sektářská krize.

---

³⁸ Šmahel, František. *Dějiny Tábora. Díl 1. Sv. 2. 1421-1452*. České Budějovice: Jihočes. naklad., 1990. s. 384

Radikálnost táboritů nebyla dána jen oddaností vizím přicházejícího Božího království, za které je dáno bojovat všem pravým křesťanům, ale hlavně svou neústupností v otázkách věrouky, které se, přes řadu politických kompromisů, nevzdali až do lipanského vyústění dlouhodobě nashromážděných a neřešených problémů v celozemském měřítku.³⁹ Sama tábořská obec na čas paralyzována heretickými sektami, které představovaly vážné narušení vnitřního systému, její celistvost navenek neutrpěla viditelnější újmy, protože byla schopna stále aktivních bojových akcí, ale rozpory mezi jednotlivými názorovými proudy uvnitř obce již byly zasety. Přes tyto vnitřní problémy zůstával Tábor silným a sebevědomým reprezentantem levého křídla husitství a dokázal, v případě potřeby postupovat nejen pomocí síly, ale i diplomaticky a vyjednat s nepřítelem takové podmínky, aby získal pro sebe zřetelné výhody.

V rámci tábořského svazu a jeho federativní organizace se klasická městská uspořádání podobná pražskému souměstí, prosadila pouze v pěti městech: Táboru, Písku, Klatovech, Sušici a Domažlicích. Pouze v těchto útvarech stály v čele samostatné městské vrstvy s volenými radami a husitským patriciátem, jinde byly podřízeny správcům, ať již vojenského či duchovního charakteru. S tábority v průběhu revoluce úzce spolupracoval Žatecko-lounský svaz, opírající se o stejnojmenná města, k nimž se dá přiřadit i Slaný, která v rámci politického vývoje kooperovala s oběma největšími rivaly. Od roku 1425 převzal vůdčí roli Jakoubek z Vřesovic, kontrolující značnou část severozápadních Čech. Východočeský husitský svaz, nazývaný také orebský, později sirotčí patřil v rámci celé revoluce k politicky nejradikálnější části celého hnutí. Z náboženského hlediska vznášel pouze umírněnější požadavky, což odpovídalo jeho sociálnímu složení, východočeská královská města v čele s Hradcem Králové ve spojení s nižší, ale vojensky mimořádně významnou šlechtou.

---

³⁹ Šmahel, František. *Dějiny Tábora. Díl 1. Sv. 2. 1421-1452*. České Budějovice: Jihočeské nakladatelství, 1990. s. 353-354

3. Ideové spory mezi Táborem a Prahou

3.1 Propojení tábořských a novoměstských radikálů

Ideové spory mezi Táborem a Prahou byly dány hlubokými rozepřemi nejen věroučného charakteru, ale i politickými neshodami. Nedůvěra k Praze, především ke Starému Městu a jejich spojencům z řad nejvyšší husitské šlechty, kteří projevíli ochotu jednat s králem Zikmundem, dále pak k mistrům univerzity, kteří se snažili změnit znění artikul, neboť je nepovažovali za konečný, dogmatický dokument, ale za pouhý základ, o který by se mohli přít v diskuzích nejen s tábořskými bohoslovci, byla podmíněna i společným programem, pro tábority příliš konformním, který neřešil jasně a striktně všechny jejich požadavky a připomínky formulované ve dvanácti člancích,⁴⁰ v kterých mimo jiné požadovali odstranění systému římského a německého práva.⁴¹ Jednotlivé husitské bloky přistupovaly k výkladům práva dle svého věroučného přesvědčení a v mnoha případech sjednotily morálku s právem, čímž daly příležitost k jeho výkladu pro naprosté laiky a náboženské blouznivce.⁴²

Nejenom radikálové ovšem stavěli nadevše zákon boží, tedy dokonalost obsaženou v Písmu a jeho slova potom měla nahradit všechny dané právní řády a obyčeje. Všechny dosavadní kroky táboritů měly za cíl jejich spojení se silnou skupinou podobně smýšlejících novoměstských stoupenců oblíbeného vůdce pražské chudiny Jana Želivského. Novoměstská obec, dle očekávání, články přijala, staroměstská si vyžádala poradu s univerzitními mistry. Tlak radikálů v podobě vlny obrazoborectví v kláštorech a pouliční nepokoje byl evidentním ultimátem, na které zástupci Starého Města nereagovali. Útok na kláštery měl v myšlení radikálů své neotřesitelné místo, protože mniši oddávající se přemítání v tichosti klášterních zdí, byli pro ně zahálčiví, neboť jejich povinnost bylo kázat, přesvědčovat a počínat si aktivně jak náleží služebníkům Krista. Sílu táboritů využil k převratu, díky kterému se ujal vlády nad Prahou, Jan Želivský, jemuž se podařilo odebrat zvoleným zástupcům Starého Města jejich oprávnění a nahradit je sobě oddanými. Dvě

---

⁴⁰ Šmahel, František. *Dějiny Tábora. Díl 1. Sv. 1. Do roku 1421*. České Budějovice: Jihočeské nakladatelství, 1988. s. 270-271

⁴¹ Čornej, Petr. *Velké dějiny země Koruny české.. Sv. 5., 1402-1437*. Praha: Paseka, 2000.. ISBN:80-7185-296-1 s. 363

⁴² Tamtéž, s. 363

rozdílné koncepce tábořských hejtmanů ohledně spolupráce s Prahou zde začaly nabývat konkrétní rysy. Mikuláš z Husi podporoval vznik tábořsko-pražského levicového uskupení, které by při své síle mohlo opanovat celé hnutí. Naproti tomu Jan Žižka z Trocnova spolu s dalšími hejtmany upevňoval moc své domovské obce bojem s Oldřichem z Rožmberka na jeho jihočeském dominiu. Nesporné úspěchy hejtmanů vedly Oldřicha z Rožmberka k podpisu smlouvy o příměří stanovené od 18. listopadu 1420 – do 4. února následujícího roku pod vysokou pokutou a se závazkem, že na celém svém teritoriu bude dodržovat čtyři články.⁴³

3.2 Mikuláš Biskupec z Pelhřimova – tábořský biskup

Osobnost tohoto muže reprezentovala od založení města raně tábořskou vizi nenásilí, kterou byl nucen po vypuknutí revoluce opustit. Po svém zvolení biskupem, na podzim 1420, až do své smrti zůstal věrný svým ideálům o čisté, prvotní církvi. Polemiky, které vedl s Petrem Chelčickým, Janem z Příbramě, Jakoubkem ze Stříbra či Janem Rokycanou svědčí nejen o jeho pevném charakteru, morálních zásadách a přesvědčení o pravosti své cesty, ze které nesešel až do svého tragického konce, ale historicky cenným vzhledem do vývoje myšlení tábořské obce.

Vzájemná averze s Janem Žižkou byla podmíněna odlišnými názory na světské, hlavně pak duchovní pochopení obou částí Písma, kdy pro Mikuláše je podstatou celé tábořské teologie a tedy vyznání obce Nového zákona jako pacifistické, tedy duchovního poslání, naproti tomu staví Žižka všechny své životní zkušenosti vojevůdce a politika, který jako boží bojovník, pravdy Kristova zákona, vymáhá s mečem v ruce.⁴⁴ Lpění na základních, prvotních úspěších tábořského programu bylo stále v rozporu s Chelčického pacifismem, ale tam kde Chelčický, (viz jeho *Replika*), striktně odmítal jakékoli násilí odvolává se na prvotní církev, musel Mikuláš již velmi umně a takticky připouštět i možnost boje.

Mezi jeho dvě nejvýznamnější a pro pochopení tábořské věrouky a myšlení i nejdůležitější díla, patří latinsky psaná *Tábořská kronika: Kronika obsahující při kněží tábořských i útoky pražských mistrů proti ní* (*Chronicon causom sacerdotum Taboriensium*

---

⁴³ Šmahel, František. *Dějiny Tábořa. Díl 1. Sv. 1. Do roku 1421*. České Budějovice: Jihočeské nakladatelství, 1988. s. 277

⁴⁴ Čornej, Petr. *Velké dějiny země Koruny české.. Sv. 5., 1402-1437*. Praha: Paseka, 2000. ISBN:80-7185-296-1 s. 321

continens et magistrorum Pragensium eiusdem impugnetion), která není chronologickým soupisem tábořských vojenských akcí a úspěchů, ale podává důkazy o celkovém ideovém vývoji tábořské církve, která musela již od svého založení podstoupit řadu sporů s pražskými mistry, reprezentujícími husitskou konzervativní odnož. Je napsána symbolicky po lipanské bitvě, která znamenala pro tábority nejen porážku vojenskou, ale hlavně porážku programovou⁴⁵

Druhým je *Vyznání na obranu táborů (Confessio Taboritarum)*, v které Mikuláš formoval teologické myšlenky táboritů, které hájil na basilejském koncilu.⁴⁶ Samo dílo bylo přeloženo do tří jazyků a zařadilo se do západního reformačního proudu křesťanského nonkonformismu. Jménem Tábořské obce vystupoval na mnoha významných disputacích a sněmech, z nichž nejdůležitější je polemika s pražskými mistry o 72 člancích tábořské víry v roce 1420, rozepře s Janem Rokycanou, kterou vedl v pražském Karolinu roku 1431, byl členem tábořského poselstva při formování podkladů pro basilejský koncil v Chebu roku 1432 a pronesl i obhajobu artikulu „*O stanovení smrtelných hříchů světskou mocí*“ na koncilu v Basileji roku 1434.

Kompaktáta jako výstup basilejského koncilu uzavřená v roce 1436 Tábořská obec neuznala, ale uzavřela se Zikmundem Lucemburským dohodu, že jejich činnost nebude omezena až do doby, kdy o ní rozhodne čtyřčlenná komise. V roce 1443 se pokouší ještě obhájit tábořská stanoviska na sjezdu husitské církve v Kutné Hoře,⁴⁷ ale další jeho kroky jsou spojeny se ztrátou vlivu Tábora na politickou scénu v Českém království. Tlaku zemského správce Jiřího z Poděbrad nelze odolat, a proto poslední tábořští kněží jsou uvězněni na Staroměstské radnici v Praze. Včetně Mikuláše z Pelhřimova, který je posléze převezen na Jiřího hrad v Poděbradech, kde umírá.

---

⁴⁵ <https://www.ucl.cas.cz/edicee/data/antologie/zliteratury/VZCL2/20.pdf>

⁴⁶ Kalivoda, Robert.: *Husitská epocha a J. A. Komenský*. Praha 1992, Odeon, s. 62, Molnár, Amedeo *Mikuláš z Pelhřimova, Vyznání a obrana táborů*, Praha 1972, s. 13-68

⁴⁷ Šmahel, František. *Dějiny Tábora. Díl 1. Sv. 2. 1421-1452..* České Budějovice: Jihočeské nakladatelství., 1990. s. 529

3.3 Spor ve Zmrzlikově domě – 72 protitáborských článků

Volbou svého seniora, kterou táborští kněží jasně definovali záměr vytvořit svou vlastní církevní organizaci. Názorové rozpory uvnitř obce Hradiště hory Tábor, jednostranné přijímání autority Bible platné pro křesťany a setrvávání na chiliasmu jako základu své věrouky vyvolaly polemiku, na kterou museli pražští univerzitní mistři reagovat. Jejich pasivita mohla znamenat konečný rozchod s katolickou církví, neboť tato stále hlubší ideová propast, hrozila nejen rozštěpením obou hlavních husitských názorových proudů duchovně i politicky, ale vyvolávala stále silnější možnost otevřeného fyzického střetu.⁴⁸

Z těchto důvodů se v prosinci roku 1420 v Praze v domě kutnohorského mincmistra Petra Zmrzlíka ze Svojšína sešly delegace táborských kněží se zástupci pražských univerzitních mistrů, pokusit se rozetnout střet dvou vidění, dvou koncepcí. Obě strany přišly k jednání s odlišným názorem na danou tematiku, a ačkoli nejdříve měla být předmětem sporu pouze otázka ornátů při bohoslužbách, změnila se diskuze ve spor o nejpodstatnějších otázkách celé husitské věrouky. Otázka ornátů byla hlubokou rozepří mezi radikálními a umírněnými kněžími a obě strany nebyly ochotny ke kompromisům. Táborité, kteří přísně vycházeli z tradicí prvotní církve, argumentovali tvrzením, že Kristus i jeho apoštolové slavili eucharistickou večeři v obyčejném oděvu.⁴⁹ Stanovisko univerzitních mistrů bylo, že bez ornátů je snížena úcta ke svátosti oltářní, na čemž se později shodli i s ostatními kališnickými kazateli, kteří nebyli pozváni.⁵⁰

Předložením dvaasedmdesáti článků, které přednesl Petr z Mladoňovic táborské delegaci, se vzájemný nesoulad ještě více prohloubil.⁵¹ Táborité, nejenže odsuzovali honosně vyšívané ornáty, ale i výzdobu kostelů včetně obrazů a soch a podobný přístup

---

⁴⁸ Čornej, Petr. *Velké dějiny zemí Koruny české.. Sv. 5., 1402-1437* Praha: Paseka, 2000. ISBN:80-7185-296-1 s. 280

⁴⁹ Šmahel, F. *Husitské Čechy: struktury, procesy, ideje*, Praha, Nakladatelství Lidové noviny, 2001. ISBN 80-7106-468-8. s. 158

⁵⁰ Šmahel, František. *Dějiny Tábora. 1. díl, svazek 1, Do roku 1421*, České Budějovice: Jihočeské nakladatelství, 1989, s. 279

⁵¹ Čornej, Petr. *Velké dějiny zemí Koruny české.. Sv. 5., 1402-1437*. Praha: Paseka, 2000., ISBN:80-7185-296-1, s. 298

Macek, Josef. *Ktož jsou boží bojovníci: čtení o Táboře v husitském revolučním hnutí*. Praha: Melantrich, 1951. s. 86

zachovávali k instrumentálnímu doprovodu, neboť při obřadu má znít pouze sborový zpěv.⁵² Stejně kritičtí byli i k používání latiny v rámci obřadu, který sloužili česky, neboť Ježíš přeci vyslal učedníky s evangeliem ke všem národům.⁵³

Mikuláš z Pelhřimova, až na některé příliš ostré výtky, se k nim, za podpory většiny táborské reprezentace, přiznal. Jan Žižka, v tom okamžiku největší autorita táborské světské moci, mlčel, jakoby mlčení věštilo jeho další kroky.⁵⁴ Oponentura Jakoubka ze Stříbra podložená výkladem o věcech podstatných a nepodstatných, předznamenala neúspěšnost jednání. Silná roztržka na čas poznamenala i vzájemnou spolupráci, ale vývoj dalších událostí smazal nevraživost. Pokračováním nekonečného sporu ohledně mše a ornátů se odehrálo koncem června 1423 na Konopišti. Při pražských a táborských duchovních zástupců posuzovala čtyřčlenná laická komise, potvrzující tak stálou převahu světské nad církevní mocí. Přestože obě strany stály za svým přesvědčením, tedy tradiční proti prvotní církvi, došly i k některým shodám, což bylo dobrým výchozím znamením pro budoucnost.⁵⁵

3.4 Táborské sekty

Táborská obec formující své světské i duchovní postavení na jasných pravidlech, která musela přijmout k zachování své celistvosti a funkčnosti, tedy ustanovení vymahatelnosti práva, hospodářské samostatnosti a zajištění vlastní bezpečnosti, byla nucena odstoupit od proklamované společenské rovnosti. Je pochopitelné, že někteří z těch, kteří tak nadšeně spěchali do slíbené náruče nové Kristovy říše, se s podobným vývojem nedokázali smířit. Nově vzniklá církevní organizace, pod vedením bývalého Husova žáka Mikuláše z Pelhřimova, ukončila volnou laickou interpretaci Písma a nastolila řád opírající se jasně a zřetelně o boží zákon, vyznávající svátost oltářní pod obojím způsobem. Předchozí věroučná volnost, kterou Tábor umožňoval, byla skupinami, které kolem sebe soustředili

---

⁵² Citát Bernarda z Clairvaux, že nemají být malovány motivy „bláznivých panen frejování, mužů a naháčů rozpustilých, ale svatých panen umučení“, podle Husa prý „lid hovadný“ přijde z kostela a hovoří jen o hraní varhan, srovnej <http://www.krestanskarevue.cz/Husite-nebyli-jen-nicitele-umeni-Rozhovor-s-prof-Janem-Roytem-Kornelia-Kolarova-Takacsova.html>

⁵³ Mt 28,19

⁵⁴ Čornej, Petr. Velké dějiny zemí Koruny české. Sv. 5., 1402-1437. Praha: Paseka, 2000. ISBN:80-7185-296-1 s. 281

⁵⁵ Tamtéž, s. 326

nejradikálnější z tábořských kněží, dovedena do krajnosti „*pantheismu*“.⁵⁶ Což ve své podstatě znamená, že dle jejich přesvědčení se Bůh stal součástí všeho kolem nich, je přítomen ve všem, co člověk v pozemském životě koná. Tito spontánní vykladači chiliastických myšlenek hledali prostor pro uplatnění svých vizí, které ještě nabyly většího důrazu po vypršení data očekávaného Ježíšova příchodu. Nastalou situaci se pokusili vyřešit Mikuláš z Pelhřimova a Jan z Jičína zasláním dopisu univerzitním mistrům do Prahy, referující jednak o sektářském nebezpečí a dále je prosící o radu. Odpověď byla pádná, Praha reagovala nekompromisně a pod hrdelními tresty vyhlásila sankce proti všem heretikům.⁵⁷

Odmítání přijímání svátosti pod obojí způsob hlásané kněžími Petrem Kánišem a Martinem Húskou, odkazující na tzv. pikartské stanovisko⁵⁸ bylo zásahem do konsenzu tábořské eucharistie a proto pro očistu Tábora nezbývala jiná cesta než nábožensky nonkonformní skupiny vypudit mimo město. Přes vzniklé rozpory, stále existovala možnost návratu k oficiální tábořské věrouce, sektáři ovšem svá stanoviska neopustili a setrvali ve svém přesvědčení. Východiskem ze situace ohrožující samu podstatu existence Tábora byl fyzický zákrok, kterého se ujal sám Žižka, neboť prvotní konflikt ve vlastním vojsku řešil osobně a tvrdě.

Na Klokotech naproti Táboru nechal upálit příznivce Petra Kániše, další skupina byla dostižena u Bernartic v lesích a poslední část, po tuhém boji v říjnu 1421, skončila své životy v prostoru mezi Veselím nad Lužnicí a Stráží nad Nežárkou. Martin Húška, Loquis (mluvka či žvanil), který s odvoláním na Janovo evangelium ztotožnil Krista s Duchem svatým a Boha oslovoval slovy „Otče náš, jenž jsi v nás“⁵⁹, byl zajat při své cestě na Moravu, vydán do Roudnice nad Labem, kde byl 21. srpna 1421 upálen v sudu na náměstí. Utopistické vize života bez pánů, bolestí a nepřátel se končily pro jejich nejvýznamnější představitele více než bolestně. Přestože Žižka byl za svůj postup později kritizován tábořskými duchovními, byla likvidace sektářských komunit nutností nejen k udržení morálky, ale i důležitým mementem z hlediska vývoje tábořské věrouky, která se od poměrně široké myšlenkové tolerance vyprofilovala až k církvi s pevným řádem.

---

⁵⁶ Čornej, Petr. *Adamité - tabu 15. i 19. století?*. Petr Čornej. Sex a tabu v české kultuře 19. století. Praha: Academia, 1999, s. 142-159.

⁵⁷ Šmahel, František. *Husitské Čechy: struktury, procesy, ideje*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2001. ISBN:80-7106-468-8, s. 82

⁵⁸ Čornej, Petr. *Velké dějiny země Koruny české.. Sv. 5., 1402-1437*. Praha: Paseka, 2000. ISBN:80-7185-296-1, s. 291

⁵⁹ Wernisch, Martin. *Husitství: raně reformační příběh*. Brno: L. Marek, 2003. ISBN 8086263401. s.85

4. Vývoj táborského svazu

4.1 Čáslavský sněm

Bouřlivý vývoj událostí na jaře 1420 přinesl kromě nově vzniklého Tábora i přípravu na první vojenský střet se Zikmundem Lucemburským, který na říšském sněmu ve slezské Vratislavi vyhlásil křížovou výpravu proti českým kacířům. Přes intenzivní vojenskou přípravu všech husitských svazů na obranu Prahy, pražské i venkovské obce usilovaly o vytvoření společného revolučního programu, který by pro každého vystihl srozumitelnou formou cíl a zásadní myšlenkový potenciál boje za reformu církve a křesťanství.⁶⁰ V květnu 1420, tedy ještě před střetem s křížáckým vojskem, došlo k sestavení textu čtyř artikulů pražských, na kterých se shodli pražané, táborité i univerzitní mistři. V červenci téhož roku je prezentovali i na slyšení s katolickými delegáty za přítomnosti Zikmunda Lucemburského, který se 28. července 1420 nechal korunovat českým králem. V prvním artikulu husité požadovali svobodné kázání slova božího. Druhý článek podmiňoval přijímání svátosti oltářní pod způsobem chleba i vína všem věřícím, kteří se právě nenalezali ve stavu smrtelného hříchu. Třetí článek odmítal světské panování církve a konečně čtvrtý požadoval potírání smrtelných hříchů. Všechny články tvořící artikule přísně vycházejí z ustanovení božího zákona, s přesahem na nápravu nejen církve, ale i společnosti a mají vždy dlouhá odůvodnění odkazující na jednotlivé zdrojové části Starého i Nového zákona.⁶¹

Zikmund Lucemburský pobyl na trůně svého otce necelý rok, protože na čáslavském sněmu byl sesazen, neboť jedním ze znaků revolucí je otevřená vzpoura proti panovníkovi. Kandidatura polského krále Vladislava II. Jagellonského, popřípadě jeho litevského bratrance Vitolda Alexandra se jevila jako logická cesta, protože vztahy s Polskem byly stvrzeny společnou vojenskou zkušeností v bojích s Řádem německých rytířů. Sněm, který měl za úkol vyřešit státoporné otázky a potvrdit i vedoucí postavení pražského svazu, který s úspěchem rozšířil svou moc o východočeská města i Kutnou Horu, byl svolán na 1. červen 1421 do Čáslavi. Původní koncept, že bude generálním sněmem zemí Koruny české, se nenaplnil, neboť se nedostavili zástupci katolického Slezska a Lužice. Hlavní body rokování,

---

⁶⁰ Čornej, Petr. *Velké dějiny zemí Koruny české.. Sv. 5., 1402-1437*. Praha: Paseka, 2000. ISBN:80-7185-296-1 s. 253

⁶¹ Tamtéž; Palacký, František. *Archiv český III.*, s. 213-16

tedy odsouhlasení čtyř artikul závazným zemským zákonem, odmítnutí Zikmundovi pražské korunovace a jeho nahrazení dvacetičlennou vládou, která měla zůstat u moci nejdéle do 28. září 1421, do doby volby nového krále, byly naplněny vcelku bez větších rozepří.⁶² Jen v otázce Zikmunda Lucemburského musel být učiněn ústupek, protože především moravská delegace si vyžádala čas k definitivnímu rozhodnutí, o kterém jednala na svém sněmu 12-13. června v Brně, přestože ostatní delegáti jeho volbu zamítli.⁶³

Sebevědomí delegáti mu dokonce vyčetli hanebné chování, které rozepsali do čtrnácti bodů obžaloby.⁶⁴ Jiná situace nastala v záměru konsolidace nově se formujícího duchovenstva. Zúčastnili se pražský arcibiskup Konrád z Večty, Jan z Příbramě a Jan Želivský. Tábořský senior Mikuláš z Pelhřimova přítomen nebyl. Je možné, že jeho pozvání bylo opomenuto z důvodu pikartské a adamitské krize, která nebyla v době sněmu ještě zažehnána. Rovnováha mezi husitskými směry byla přesto zachována, neboť správci duchovních záležitostí se stali Jan z Příbramě a Jan Želivský. Oba nominováni pražským svazem, který na sněmu potvrdil svou převahu v rámci hnutí, protože i v čerstvě zvolené dvacetičlenné zemské vládě měl deset zástupců. Naproti tomu táborité se museli spokojit jen s dvěma členy.⁶⁵

4.2 Tábor a války mezi jednotlivými husitskými bloky

Roztržka mezi Janem Žižkou a tábořskou komunou měla déletrvající průběh, nebyla tedy pouhou okamžitou reakcí vyvolanou nenadálou situací. Prvotním impulsem mohl být osobní spor s Mikulášem z Husi, který se netajil nejen svým zápletem pro radikální řešení politických rozepří, ale dbal i o své osobní ambice a majetkový prospěch nejen slovy o volbě krále pouze z domácích zdrojů, myslíce snad i na sebe, ale i zabráním paláce Rožmberků

---

⁶² Šmahel, František. *Dějiny Tábora. Díl 1. Sv. 2. 1421-1452*. České Budějovice. Jihočeské nakladatelství, 1990. s. 337

⁶³ Čornej, Petr. *Velké dějiny země Koruny české.. Sv. 5., 1402-1437*. Praha: Paseka, 2000. ISBN:80-7185-296-1, s. 298

⁶⁴ Šmahel, František. *Husitská revoluce. 3, Kronika válečných let I*. Vyd. 2., Praha, Karolinum I. 1996. ISBN:80-7184-072-6; s. 83-8

⁶⁵ Čornej, Petr. *Velké dějiny země Koruny české.. Sv. 5., 1402-1437*. Praha: Paseka, 2000. ISBN:80-7185-296-1, s. 298-9

v Praze.⁶⁶ Podobně vyznívá i rivalita s Bohuslavem ze Švamberka, kdysi nejvyšším představitelem plzeňského landfrýdu, s nímž na začátku revoluce musel bojovat a znamenal pro něho, i díky svému vojenskému umění, v rámci tábořského svazu konkurenci.⁶⁷

Dalším okruhem vzájemného nepochopení byly nekončící rozepře mezi tábořskou a pražskou duchovní správou ohledně nošení ornátů při bohoslužbách, neboť Žižka jakékoli novoty odmítal.⁶⁸ Ovšem nejvážnějším podnětem k Žižkovu odchodu byly jeho rozepře s tábořským duchovenstvem, které mu vyčítalo jeho tvrdý zásah proti sektám, přestože jeho rychlá a politicky správná akce zachránila jednotu tábořské obce. Žižka, který právě těmito rozhodnými kroky vyjádřil i převahu moci světské nad duchovní, kterou pak rozvedl ve svém vojenském řádu, odvolávající se na boží zákon z pozice toho, kdo jej nejen ctí, ale zároveň i vykonává, majíce na mysli především starozákonné hrdiny jakými byli Jozue či Juda Makabejský. Další Žižkovy kroky jen potvrdily, že válka proti všem nepřátelům bez rozdílů víry, není pro něho jen právně zdůvodněným aktem, ale přímo svatou povinností.⁶⁹ Rozchod s Tábořem přesto nebyl definitivní a jednostranný, o čemž svědčí i slova z jeho listu 26. března 1423, kterým svolává účastníky na zahajovací sjezd nového bratrstva v Německém Brodě.⁷⁰

Základem právního systému nově tvořeného bratrstva se stal Žižkův vojenský řád, který definuje organizační strukturu uskupení a stojí pevně na základech čtyř pražských artikul jako politického programu. Osobní pře s bývalým spojencem Divišem Bořkem z Miletínka, který mu pomohl porazit katolické pány u Hořic, nastala po Žižkově obsazení Divišova Hradce Králové, v době kdy majitel byl zaneprázdněn vojenským tažením na Moravě. Překvapivý tah, který neodpovídal Žižkovým mravním zásadám. Konflikt, který tento čin vyvolal, vedl k prvnímu bojovému střetu dvou husitských bloků. U Strauchova dvora nedaleko Hradce Králové stáli proti sobě vyznavači jedné víry, konkrétně ořebité proti spojencům pana Diviše včetně pražanů, Tato srážka byla mementem, které naplno odhalilo

---

⁶⁶ Šmahel, František. *Dějiny Tábořa. 1. díl, svazek 1, Do roku 1421*, České Budějovice: Jihočeské nakladatelství, 1989, s. 277

⁶⁷ Čornej, Petr. *Velké dějiny země Koruny české. Sv. 5., 1402-1437*. Praha: Paseka, 2000. ISBN:80-7185-296-1, s. 321

⁶⁸ Hlaváček, Ivan. *Ze zpráv a kronik doby husitské*. Praha: Svoboda, 1981. s. 229.

⁶⁹ Soukup, Pavel. *Dvojitý ideál křesťanského rytíře v husitském období*. Český časopis historický 2001/1, s. 15.

⁷⁰ „s tábořskými zůstal za jeden člověk a poddali jsou se dobrovolně mne poslušni býti jakožto vždy.“ Šmahel, František. *Dějiny Tábořa. Díl 1. Sv. 2. 1421-1452*. České Budějovice: Jihočeské nakladatelství, 1990. s. 343

názorovou různorodost chápání celého husitského programu včetně nastávajícího boje o dominanci v rámci všech svazů.

Odpověď na aktivní politiku nového uskupení, využili Žižkovi odpůrci, při jeho akcích na Moravě, pro svolání zemského sněmu do Prahy 16. října 1423 na den sv. Havla, kterého se zúčastnili katolíci i kališníci, jež se cítili ohroženi nejen vzrůstající silou protivníka, která byla ještě podložena jeho profesionálním vojskem, obcí polem pracující, systém převzal Tábor až po Žižkově smrti, ale i precizně formulovaným programem, který byl základem vojevůdčova přesvědčení, že on jediný je vyvolený boží bojovník.⁷¹ Ačkoli svatohavelská koalice, v závěrečném ustanovení svého plánu na obnovu země nikoho konkrétně nezmiňovala, přece jen poznámka o těch, „kteří by nepřistoupili k úmluvě o napravení země, budou našimi nepřáteli...“ byla více než jasná.⁷²

Tábor, překvapivě, k vývoji událostí mlčel. Pakliže byl důvodem odchod několika v bojích zocelených hejtmanů do Žižkovy strany nebo iniciativa táborsko-píseckých duchovních, kteří se netajili svými výhradami k liturgii obou uskupení, zřejmě bylo jedno, místo aktivity na válečném poli přicházejí dohody o příměří s katolickým plzeňským landfrýdem od 10. února 1424 do 24. dubna 1420. Po jeho vypršení a následných opětovných útocích katolických pánů na jihozápadní část táborského teritoria, s významnými městy Klatovy, Sušicí a Domažlicemi, překvapila nečinnost táboritů, které okamžitě využil Žižka a rozšířil území svého svazu právě o zmiňovaná města. Nastalo pomalé rozštěpení „Starého“ Tábora.⁷³

Svatohavelská koalice čekala na svou příležitost až do konce května 1424. Snažila se svým krokem předejít úmyslu Žižky doplnit své sbory ze svých východočeských základů k zamyšlenému útoku na Prahu, když předtím k témuž přesvědčil i Louny a Žatec. Podařilo se jí ho zaskočit v Kostelci nad Labem. Z obklíčení se mu sice podařilo vyklouznout, ale pronásledovatelům nebyl schopen uniknout do bezpečí Čáslavi. Bitvou u Malešova 7. června

---

⁷¹ Čornej, Petr. *Velké dějiny země Koruny české. Sv. 5., 1402-1437*. Praha: Paseka, 2000. ISBN:80-7185-296-1, s. 328

⁷² Tamtéž, s. 332, srovnej Šmahel, František. *Dějiny Tábora. Díl 1. Sv. 2. 1421-1452*. České Budějovice: Jihočeské nakladatelství, 1990. s. 384

⁷³ Šmahel, František. *Husitské Čechy: struktury, procesy, ideje*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2001. 758 s.: ISBN:80-7106-468-8, s. 185-6, Šmahel, František. *Dějiny Tábora. Díl 1. Sv. 2. 1421-1452*. České Budějovice: Jihočeské nakladatelství, 1990. s. 363-4

1424, kdy pražanům a jejich spojencům uštědřil drtivou porážku, se stal pánem situace i ve středních Čechách.⁷⁴

Zamyšlený útok na Prahu byl spíše jen nátlakovou akcí, kterou chtěl stvrdit své dominantní postavení v rámci všech znesvářených stran, které již 10. září 1424 uzavřely dohodu o klidu zbraní s Oldřichem z Rožmberka. Proto se smíření s pražským svazem ze dne 14. září 1424 na Špitálském poli, jeví jako mistrný politický tah, navíc podmíněný i vysokou peněžní garancí. Navazující dohody ze Zdic nejenže potvrdili jeho mocenskou pozici, ale svolaly zemský sněm na 15. března 1425 do jím ovládané Kouřimi.⁷⁵

4.3 Žižkova smrt – spojení husitské levice

Po Žižkově smrti nastal otevřený boj o jeho vojensko-politický odkaz. Území, která mocensky spravoval orebský svaz, od roku 1425 nazývaný sirotčí bratrstvo, byla vítanou kořistí i z pohledu Tábora, který neváhal aktivně vstoupit do pútek a šarvátek se svým spráteným protivníkem. Součástí nejužšího vedení obou svazů se stali blízcí Žižkovi spolupracovníci Jan Hvězda z Vícemilic a Jan Roháč z Dubé. Obě seskupení, ale svorně postupovala proti Praze, která pod vedením Zikmunda Korybuta a jeho věrných poradců velmi rychle ustupovala z pozice svého vedoucího postavení v rámci revoluce a ztrácela přitom i hospodářskou sílu.

Postupné propojení a spolupráce sirotků s tábority, o čemž svědčí i vytvoření volné unie pod vedením Jana Hvězdy z Vícemilic, přineslo útok na Nové Město pražské, který sice nepřinesl očekávaný úspěch v podobě jeho ovládnutí, ale oslabil Prahu nejen hospodářsky, díky ztrátě čtyř významných měst z jejího svazu, ale podstatně zkřížil plány Zikmunda Korybuta vyjednávat se Zikmundem Lucemburským, což rozhodně nebylo v zájmu sirotčích ani tábořských vojsk.⁷⁶ Zikmund Korybut, plnící misi svého strýce Vitolda Alexandra, litevského velkoknížete, se již od roku 1422 pokoušel na české politické scéně naplnit přání

---

⁷⁴ Šmahel, František. *Dějiny Tábora. Díl 1. Sv. 2. 1421-1452*. České Budějovice: Jihočeské nakladatelství, 1990. s. 364-5

⁷⁵ Tamtéž, s. 363-5, Čornej, Petr. *Velké dějiny země Koruny české. Sv. 5., 1402-1437*. Praha: Paseka, 2000. ISBN:80-7185-296-1, s. 338-43

⁷⁶ Čornej, Petr. *Velké dějiny země Koruny české. Sv. 5., 1402-1437*. Praha: Paseka, 2000. ISBN:80-7185-296-1, s. 347-53

pražanů a konzervativců o své kandidatuře na český trůn, ale vývoj událostí i diplomatického umu Zikmunda Lucemburského mu tyto záměry nedovolil naplnit.

Praha oslabená ztrátou řady měst nuceně přijala tzv. vršovický smír, který byl dojednán písemnou fixací 17. října 1425 a potvrdil dominanci sirotků a táboritů. Společná výprava na Moravu byla završením etapy vnitřních bojů.⁷⁷ Návrat Jana Hvězdy do řad táboritů následovala i odtržená města Sušice, Klatovy a Domažlice. Kromě nich získal znovu rostoucí Tábor i pevnost Ostromeč, kterou Hvězda dobyl již 14. července 1424. Mimo to, jím utvořené stálé vojsko se stalo základem samostatné obce „polem pracující“. Proto se stala jeho smrt impulsem, který vedl nejen k rozpadu táborsko-sirotčí unie, ale urychlil i rozpad táborské obce na dvě centra – Tábor a Písek. Následný písecký sjezd potvrdil nejen duchovní doktrínu platnou i pro nové centrum, ale posvětil i personální změny v celé obci, protože jejíž dominující osobností se stává Prokop Holý.⁷⁸

---

⁷⁷ Čornej, Petr. *Velké dějiny zemí Koruny české.. Sv. 5., 1402-1437*. Praha: Paseka, 2000. ISBN:80-7185-296-1 s. 350

⁷⁸ Šmahel, František. *Dějiny Tábora. Díl 1. Sv. 2. 1421-1452*. České Budějovice: Jihočeské nakladatelství, 1990. s. 369-70

5. Vrchol husitské moci

5.1 Kruciáty

Události, které v rychlém sledu následovaly od smrti Jana Husa, jako byl protest české šlechty, souhlas pražské university s přijímáním pod obojí způsob až po novoměstskou defenestraci, definitivně přesvědčily Evropu, že příklon Čech k viklefovsko-husitskému myšlení bude záležitostí celé země.⁷⁹

Křížové výpravy proti zemím Koruny české byly vedeny z několika důvodů, které odpovídaly středověkým pravidlům, jakými byla role panovníka, který byl zároveň ochráncem víry, dále proti nepřátelům církve, tedy jinověrcům či nejrůznějším heretikům a v neposlední řadě i osobními a politickými ambicemi Zikmunda Lucemburského. Souhrn všech křížových výprav proti husitským Čechům je ukázkou podcenění potenciálu protivníka, nedostatkem sebekritiky a špatné koordinace vojensko-politických řešení, protože snaha vynutit si jediný věroučný výklad pouze silou, ztroskotávala na sociálním aspektu obrany, do které byly zapojeny všechny vrstvy obyvatel, houževnatosti, odhodlanosti a morálce husitů.

I. křížová výprava, která byla vyhlášena na říšském sněmu ve Vratislavi 17. března 1420 pod heslem „*Omnium plasmatoris Domini*“, měla rychle a účinně zlikvidovat českou revoltu, ale k tomuto naplnění byla potřeba součinnosti co největšího počtu říšských pánů a kapitálu měst. Z důvodu, aby je získal na svou stranu, Zikmund Lucemburský již 6. ledna 1420 urychleně rozhodl v dlouholetém sporu mezi Řádem německých rytířů a Polsko-litevskou unií o území Žmudi, ve prospěch řádu, čímž podpořil odhodlání svých spojenců. Této situace naopak využili jako odvetného opatření husitští představitelé a nabídli polskému králi Vladislavovi II. Jagellonskému svatováclavskou korunu.⁸⁰ První křížová výprava roku 1420 přinesla klasický model podobných výprav, kdy křížáci pocházeli z různých zemí Evropy a jen s obtížemi se podvolovali jednotnému velení. Jedinou výhodou pro Zikmunda Lucemburského bylo usnesení, že si najatí vojáci náklady nesli sami s tím, že mohou pohledávky uspokojit získanou kořistí. Přes sílu, kterou armáda disponovala, konečný

---

⁷⁹ Šmahel, František. *Husitské Čechy: struktury, procesy, ideje*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2001. ISBN:80-7106-468-8, s. 176

⁸⁰ Čornej, Petr. *Velké dějiny země Koruny české. Sv. 5., 1402-1437*. Praha: Paseka, 2000. ISBN:80-7185-296-1, s. 266

výsledek byl více než neuspokojivý, sebevědomí českých heretiků vzrostlo a protivník byl zaskočen a ponížěn.

Protože přesvědčení o nutnosti odpovědět silou na revoluci v Čechách byla dáno i samotným ohrožením důstojnosti a síly církve, které vývoj v Čechách způsobil ztráty autority v myšlení nejen lidových vrstev a úbytek hospodářské síly, II. křížová výprava na sebe nenechala dlouho čekat. Přestože byla připravována velmi pečlivě, vyloučila například separátní formu a nový papežský legát kardinál Branda Castiglione, který nahradil nuncia Fernanda, vyhláujícího I. kruciátu, se pustil do svého poslání s nezbytnou diplomatickou profesionalitou, v římské říši vyslyšela jeho agitaci pouze německá říšská knížata.⁸¹ Jejich vstup do Čech v září 1421 byl impozantní, velmi rychle se zmocnila několika severozápadních měst, ale statečnost Žatce je donutila k návratu. Pokračování II. křížové výpravy, již pod velením krále Zikmunda Lucemburského, nejdříve slavilo přechodné vítězství obsazením Kutné Hory o vánočním čase, novoroční střet se spojenými husitskými silami od 6–10. ledna 1422 je vrátil do reálného poměru sil.⁸²

Nejinak se vedlo III. křížové výpravě, krátké episodě, která měla pomoci obráncům významné katolické pevnosti Karlštejna obléhané vojsky Zikmunda Korybuta a pražanů. Výprava vedená braniborským markrabětem Friedrichem I. díky liknavosti a výmluvám bojovníků do Čech vůbec nevstoupila.⁸³

Mezidobí III. a IV. křížové výpravy přineslo výměnu papežského legáta, kdy se funkce ujal kardinál Orsini, intermezzo spojené s katastrofou saské výpravy u Ústí nad Labem v roce 1426 a od 15. ledna 1427 přípravu nové kruciáty do Čech pod vedením Friedricha I. Braniborského. Vlastní akce byla zahájena v červnu 1427, kdy se tři proudy vojsk dostavily na tři různá výchozí shromaždiště. Neshoda mezi vrchním velitelem trevírským arcibiskupem Ottou z Ziegenheimu a Friedrichem opět potvrdila neschopnost koordinace křížáckého velení, příliš osobních invektiv a proto předčasné obléhání Stříbra a následující stáhnutí se vojsk k Tachovu jen dovršilo další neúspěch.⁸⁴

---

⁸¹ Šmahel, František. *Husitské Čechy: struktury, procesy, ideje*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2001. ISBN:80-7106-468-8, s. 372

⁸² Čornej, Petr. *Velké dějiny země Koruny české.. Sv. 5., 1402-1437*. Praha: Paseka, 2000. ISBN:80-7185-296-1 s. 311

⁸³ Tamtéž, s. 318

⁸⁴ Tamtéž, s. 487-489 srovnej Šmahel, František. *Husitské Čechy: struktury, procesy, ideje*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2001, ISBN:80-7106-468-8, s. 377

Porážkou V. kruciáty u Domažlic skončila doba přímých vojenských akcí a začala ze strany církve a Zikmunda Lucemburského mnohem úspěšnější etapa diplomatických jednání, zákulisního tlaku spojeného se zapojením umírněného konzervativního pražského svazu a s ním spolupracující kališnické šlechty do společné politické koalice, která měla jediný cíl – ukončit válečnou destrukci nejen zemí Koruny české.

5.2 Husitské manifesty

Manifesty, ale i jiná prohlášení jako výzvy, polemiky, disputace patřily vždy k podpoře politického, diplomatického a vojenského nátlaku jedné strany na své protivníky. Nejčastěji se stávaly součástí kampaní, které ospravedlňovaly takové nezbytné kroky, které byly provedeny v zájmu prosazení cílů a ideálů jedné strany na úkor strany druhé. Nejinak tomu bylo i u husitů, kteří podobných způsobů používali v podstatě od vzniku revoluce, aby jejich prostřednictvím vysvětlili své teologické názory na komplexní reformu církve, své politické plány, bránili svá rozhodnutí a odůvodnili použití meče na obranu své ideologie a bezpečnosti země.

Se závazným přijetím čtyř pražských artikul získali husité jasný, přehledný a logický program, který se stal nejenom jejich pevným ideovým základem, neboť se striktně opíral o pravdu zjevenou v Písmu svatém, ale i proklamací, která měla být pochopitelná a otevřená všem vrstvám obyvatel nejen na území zemí Koruny české. Výklad artikul byl nedílnou součástí husitské ofenzivy, kterou prosazoval a uskutečňoval Prokop Holý. Podpořil váhu slov, váhou zbraní, aby zvýšil jejich účinek a dosáhl tak otevřených diskuzí se světskými a církevními vládci.

Za první manifest, předpokládající už blížící se revoluci, můžeme označit „*Provolání shromážděných na hoře Bzí*“ ze 17. září 1419. Z 10. července roku 1420 je datován „*Manifest Benátské republice*“, který hledá možného spojence v bohaté a nezávislé italské republice proti Zikmundovi Lucemburskému, který s ní měl dřívější spory. Kromě čtyř artikul, stížností na Zikmunda, list nabádá k napadnutí území rakouských vévodů jako spojenců uherského krále.⁸⁵

---

⁸⁵ Čornej, Petr. *Velké dějiny zemí Koruny české. Sv. 5., 1402-1437*. Praha: Paseka, 2000. ISBN:80-7185-296-1 s. 266

Manifest z roku 1423 uveřejněný v belgickém městě Tournai Gillesem Mersaultem, pohledem očitého svědka provolává slávu čtyřem artikulům, jejichž znění je v Praze naplňováno, kněžské statky jsou v rukách města a všude zní duchovní písně. Vyzdvihuje i jiné zásady české revoluce a to hlavně jejího táborského křídla.⁸⁶ Významnou a podstatnou částí těchto husitských písemností je období v letech 1430 – 1431, v kterých se objevuje několik velmi zajímavých dokladů svědčících o tom, s jakou pružností husité reagovali na vývoj politické a vojenské situace. „*Německý manifest obyvatel Českého království*“ z 25. května 1430, zdůrazňuje vyvlastnění církevního majetku, nutnost kázání slova božího, odstranění hříchu a přijímání pod obojí. S velkou pravděpodobností jsou jeho autory Prokop Holý a Václav Koranda. Na tento táborský list reagují dva manifesty z Prahy – „*Manifest města Prahy světu*“ a „*Manifest města Prahy a pražského duchovenstva*“, oba sepsané či uveřejněné v květnu 1430, které otupují ostré hroty výčitek táboritů a kladou důraz na artikuly.⁸⁷ Provokujícím manifestem, který zachází ve své ostrosti nejdále, je „*Manifest táborských hejtmanů*“ určený obyvatelům Norimberku, ale reagující všeobecně na církevní zlořády a hlavně vyvracející její teorii, že slyšení o artikulech má být pouze pro erudované teology. Poslední manifest z této série je autorem Prokopem Holým datován 21. července 1431. Dokument, který pochází přímo z husitského ležení, kdy se již husitská vojska formovala u Domažlic, očekávající střet s V. křížovou výpravou, patří k nejkratším a zároveň nejslavnějším manifestům. Husitské Čechy jej adresovaly obyvatelům Norimberku, ale spíše měly na mysli kardinála Cesariniho, který z tohoto města organizoval vojenskou výpravu i proti vůli braniborského kurfiřta Friedricha I. Jeho vysoce ceněný obsah je důležitý z toho důvodu, že na mnohé pokusy husitů navázat jednání nejen o artikulech, ale i o míru, nebylo odpovězeno. Teprve po katastrofě u Domažlic, kardinál Cesarini pochopil, že musí přijmout soud boží a listem z 15. října 1431 pozval husity na koncil do Basileje.⁸⁸

---

⁸⁶ Bartoš, František Michálek. *Manifesty města Prahy z doby husitské: Zvláštní otisk ze sborníku příspěvků k dějinám hlav. města Prahy*; Praha: Obec hlavního města Prahy, 1932. s. 270

⁸⁷ Šmahel, František. *Dějiny Tábora. Díl 1. Sv. 2. 1421-1452*. České Budějovice: Jihočeské nakladatelství, 1990. s. 417, srovnej Molnár, Amedeo. *Husitské manifesty*. Praha: Odeon, 1980. s. 24 - 30

⁸⁸ Bartoš, František Michálek. *Manifesty města Prahy z doby husitské: Zvláštní otisk ze sborníku příspěvků k dějinám hlav. města Prahy*; Praha: Obec hlavního města Prahy, 1932. s. 273

„*Táborský manifest Jana Roháče z Dubé*“ z 21. prosince 1434 je výzvou k boji a k odmítnutí Zikmunda Lucemburského za krále. Je burcujícím dokumentem, který svolává věrné tábory a sirotky a obrací se na Jakoubka z Vřesovic a města Žatec, Louny a Slaný jako vojenskou sílu.

„*Otevřený list Martina Lupáče kardinálu Mikuláši Kusánskému*“ obhajuje kompaktáta, ale popírá, že by chtěli utrakvisté opustit všeobecnou církev. Byl signován v Klatovech 14. července 1452.⁸⁹

5.3 Spolupráce táborského, sirotčího a pražského svazu

V případě ohrožení vnějšími hranic byly schopny husitské svazy velmi účinné spolupráce. Jejich první naplánovanou bojovou akcí byl úder proti severočeským městům vlastněných saským kurfiřtem Friedrichem I. Bojovným. Přívlastek u jména plně vystihoval jeho politické záměry, neboť se snažil rozšířit svá území i o tyto enklávy. Spojená husitská vojska kromě budoucího trojbloku rozšířená i o žatecko-lounský svaz udeřila na město poprvé 6. června 1426, útok byl však odražen a způsobil husitům značné ztráty. Proto se raději soustředili na přicházející kontingenty ze Saska, Durynska, Horní Lužice a Chebska, které zorganizovala manželka Friedricha Kateřina Brunšvická.

Bitva, která proběhla 16. června 1426, byla důraznou a jednoznačnou odpovědí na další rozpínavost saského kurfiřta, ale neodradila jiné útočníky nepokusit se o své štěstí. Vpád Zikmundova zetě Albrechta Habsburského a portugalského prince Jana na Moravu a ohrožení husitské posádky v Břeclavi, kterou přišli osvobodit táborité pod vedením Prokopa Holého s dopadem přesunutí bojů do Rakouska, výprava bavorského vévody Jana do českého západního pohraničí či opětovné výpady jednotlivých zástupců husitské šlechty řešících vzájemnou rivalitu, naplnily nejen rok 1426, ale přesunuly se i do roku následujícího.⁹⁰

Rok 1427 se ukázal jako zlomový, po něm dochází k dlouhodobější snaze o společnou koordinaci všech husitských svazů. Hlavní příčinou nutné spolupráce se jevila aktivita směřujícího od západních hranic, kdy za Zikmunda Lucemburského, zaneprázdněného

---

⁸⁹Molnár, Amedeo *Husitské manifesty*. Praha, Odeon, 1980., s.117-132

⁹⁰ Šmahel, František. *Dějiny Tábora. Díl 1. Sv. 2. 1421-1452*. České Budějovice: Jihočeské nakladatelství, 1990. s. 383

aktivitami ve Valašsku a Sedmíhradsku, kde byl nucen bránit uherskou hranici proti rozpínavosti osmanských Turků, postavil do čela protihusitské koalice Friedrich I. Braniborský. Podnětem, který zvedl upadající morálku německé šlechty, bylo obnovení spolku *Jörgenschild (Štít svatého Jiří)*, zdůrazňující ctnosti rytířstva. Papež Martin V. jmenoval novým legátem anglického biskupa Henryho Beauforta. Bulou „*Salvatoris omnium*“ z 18. března 1427 vyhlásil proti husitským Čechům další, v pořadí IV. křížovou výpravu.⁹¹

Vnitrostátním problémem se stal opětovný pokus Zikmunda Korybuta a jeho konzervativních spojenců včetně univerzitních mistrů navázat spolupráci i s katolickou šlechtou a opět Zikmundem Lucemburským. Přebírat, který skončil uvězněním protagonistů, ale stmelil zbývající husitské síly do jednotné fronty, která měla jediný cíl, postavit účinnou hráz proti třem proudům křížáckých vojsk valících se do Čech.⁹² Přesto jejich akce opět nebyla úspěšná. Doplátila nejen na osobní spory obou protagonistů kurfiřtem braniborským Friedrichem I. a trevírským arcibiskupem Otou. Rozdílné pohledy na taktiku, způsoby boje, rozhodná bitva anebo zdlouhavé obléhání měst a pevností, neměly řešení. Pokus o dobytí Stříbra ztroskotal, jednotlivé proudy se nespojily i díky úspěšnému husitskému plánu obrany a poslední pokus o odpor v Tachově 14. srpna 1427 skončil nuceným útěkem křížáků.

Podobně dopadl i útok Korybutových věrných na Prahu v září téhož roku. Otevřením bran polním bratrstvům Praha zmařila další snahu konzervativců o její ovládnutí. Ale ztratila nejen svou moc, ale i pro svou vrtkavost důvěru ostatních husitských svazů. Jejich novým centrem se stala Kutná Hora.⁹³

---

⁹¹ Čornej, Petr. *Velké dějiny země Koruny české.. Sv. 5., 1402-1437*. Praha: Paseka, 2000. ISBN:80-7185-296-1 s. 484-5

⁹² Šmahel, František. *Dějiny Tábora. Díl 1. Sv. 2. 1421-1452*. České Budějovice: Jihočeské nakladatelství, 1990. s. 383

⁹³ Tamtéž, s. 383-4

6. Prokop Veliký 1426 – 1434, správce a ideolog

6.1 Křesťanská věrouka Tábora

Tak, jak nebyly jednotlivé husitské frakce jednotné v politických postupech, stejné neshody mezi nimi panovaly i v otázkách věrouky. Vzhledem k tomu, že hlavní názorový proud byl tvořen mistry pražské univerzity a jejich kněžskými soukmenovci, kteří zachovávali v podstatě tradiční formu stávající církevní legitimacy, která se měla doplňovat o možné liturgické novinky, ale nebyl ochoten zařazovat do svého koncipovaného věroučného programu tábořské podněty, založili táborité v září 1420 vlastní církev. Tímto krokem se tedy v následujících letech 1420 – 1452 vytvořily nejen dva názorové proudy, které si naklonily obě zbývající svazová uskupení – pražané východočeské bratrstvo a táborité žatecko-lounský svaz. Ideologický boj, který nutně nastal, ovšem nemohl určit vítěze, už s ohledem na to, že západní křesťanstvo považovalo za kacíře všechny husity, ale hlavně z důvodu, že v mnoha případech neexistovala sebemenší vůle k hledání kompromisu, spíše se obě strany vybíjely ve vzájemném odsuzování.⁹⁴

Základem tábořské věrouky byla snaha o přiblížení Písma svatého nejen sluchu, ale i vnímání a pochopení prostého člověka. Trvání na požadavku chudé církve, na takovou, jakou byla ve svých počátcích, a na kterou se odvolávali i valdenští, to znamená bez světské moci včetně odmítnutí všech vnějších znaků.⁹⁵ Odlišnost či jinakost tábořská věrouka se projevila v jejich přístupu ke svátostem. Tedy k viditelným znakům z pohledu laika, pro kterého jsou právě tyto vnější znaky nejvíce pochopitelné při jeho příslušnosti k církvi.⁹⁶

Tábořští bohoslovci přijímali doslova Nový zákon, který byl pro ně nezpochybnitelnou autoritou a jediným zdrojem pro jejich kroky i k pozdějším obyčejům jim byli činy Krista a apoštolů.⁹⁷ Proto nevznášeli žádné výhrady ke křestu, manželství a přijímání svátostí oltářních. Všechny ostatní svátosti nepokládali za nutnost, ale nebránili jejich užívání. Nadevše jim, a tato vlastnost se prolíná celým jejich vystupováním, písemným projevem a neústupností při všech disputacích, byla jejich mravnost a důraz na ni kladený.

---

⁹⁴ Čornej, Petr. *Velké dějiny země Koruny české.. Sv. 5., 1402-1437*. Praha.Paseka, 2000. ISBN:80-7185-296-1 s. 391-2

⁹⁵ Tamtéž, s. 395

⁹⁶ Tamtéž, s. 396

⁹⁷ Tamtéž, s. 397

Příklad najdeme v pokání, které ve své klasické podobě klade důraz na mezičlánek mezi věřícím a přijímajícím Bohem, kterým je kněz. V tábořské církvi je dána důvěra především věřícímu, aby sám byl schopen vlastního sebezpytování, lítosti nad svými činy, ale zároveň je na něho kladena odpovědnost, aby svou vnitřní pokorou, svým vnitřním hlasem sňal ze sebe všechny hříchy, které trápí jeho a kterými on trápí jiné. Podobný přístup uplatňovali i u očistce a vzývání svatých. Očistec, který pro tábořské bohoslovce nemá oporu v Písmu, je pouhým nástrojem katolické církve k zastrašení věřících a podporuje svatokupectví.⁹⁸ Ohledně vzývání svatých byla situace složitější, protože tento jev byl nejen běžně rozšířený, ale i pevně zakotvený v myslích věřících, v jejich srdcích, kteří se právě touto komunikací cítili blíže těch, ke kterým směřovali jejich modlitby. Proto si i Mikuláš z Pelhřimova uvědomoval, že jeho představy o příkladném životě člověka na zemi, který svým životem dojde ke spasení bez přívlastků, lze naplnit.⁹⁹

Tábořská církev se svým nekompromisním postojem vůči většinové církvi, odmítáním jakýchkoli ústupků ze svých podstatných bodů věrouky, ale představou o své vyvolenosti, sama vyřadila z možnosti stát se samostatnou reformní církví.¹⁰⁰

6.2 Od sněmu v Českém Brodě po rokování v Bratislavě

Na základě svých vojenských úspěchů, kdy všechny křížové výpravy ztroskotaly a síla domácích oponentů také nebyla nevyčerpatelná, soustředila se husitská reprezentace jménem všech svých svazů i na diplomatická jednání, která by potvrdila jejich vzrůstající sebevědomí a sílu. Zikmund Lucemburský tato fakta vnímal a vzhledem k tomu, že se mu podařilo uzavřít mír s Benátkami, díky urovnání sporů mezi Milánem a ligou italských států, následovalo tříleté příměří s Turky, na kterém se významně podílel um milánských diplomatů, nastal i příhodný čas k řešení stavu v Čechách.¹⁰¹

Husitský sněm, který se v lednu 1429 sešel v Českém Brodě, mohl tedy zahájit projednávání všech podstatných úkonů spojených s procedurálními otázkami. Podstatnou se

---

⁹⁸ Čornej, Petr. *Velké dějiny země Koruny české.. Sv. 5., 1402-1437.* Praha. Paseka, 2000. ISBN:80-7185-296-1 s. 397

⁹⁹ Tamtéž, s. 399

¹⁰⁰ Šmahel, František. *Dějiny Tábora. Díl 1. Sv. 2. 1421-1452.* České Budějovice: Jihočeské nakladatelství, 1990. s. 372

¹⁰¹ Čornej, Petr. *Velké dějiny země Koruny české.. Sv. 5., 1402-1437.* Praha. Paseka, 2000. ISBN:80-7185-296-1 s. 506

jevilo místo setkání, složení reprezentace i bezpečnostní otázky.¹⁰² Poselstvo, které bylo složeno z nejvyšších představitelů obou bratrstev, zástupců Prahy a kališnické šlechty, v čele s Prokopem Holým, bylo očekáváno kromě Zikmunda Lucemburského i čtyřmi slezskými vévody, Albrechtem II. Habsburským, ostráhomským a olomouckým biskupem a nejdůležitějšími zmocněnci katolického panstva.¹⁰³

Duben roku 1429 přinesl historický okamžik, kterým byla prolomena bariéra předsudků a vzájemného osočování mezi nejvyšším světským činitelem zemí Koruny české a husitskými svazy. V Prešpurku¹⁰⁴ se sešli zástupci obou stran k jednání, které mělo víceméně informativní charakter, protože nikdo ze zúčastněných nemohl dopředu odhadnout nejen atmosféru, která bude setkání provázet, ale i reakci na ožehavá témata nashromážděná za poslední léta válečného stavu. Hlavní mluvčí husitské delegace Petr Payne ve své řeči sebevědomě shrnul hlavní přednosti vítězí revoluce, která bezezbytku vyzývá pravdu Páně, nadřazenou nade všechnu církevní a světskou moc a nabídl králi i řešení situace, které by mu zabezpečilo českou korunu. Přijmout čtyři artikule pražské.¹⁰⁵

6.3 Vývoj Prokopovy politiky

Prokop Holý jako nejvyšší představitel táborského svazu přináší do husitské politické a diplomatické taktiky nové a účinné prvky, zvláště umění kompromisu, schopnost přizpůsobení se i požadavkům protivníka, nezapomínáje přitom na vlastní prospěch. To vše byly vlastnosti, které by pro první revoluční radikály zůstaly nepřijatelné. Nevyhýbal se, v případě potřeby, vojenskému tlaku, byl důstojným následovatelem Žižkova vojenského

---

¹⁰² Tamtéž, s. 507

¹⁰³ Tamtéž, s. 507, srovnej Šmahel, František. *Dějiny Tábora. Díl 1. Sv. 2. 1421-1452*. České Budějovice: Jihočeské nakladatelství, 1990. s. 410

¹⁰⁴ Prešpurk, Posonium, Pressburg, Pozsony, od roku 1919 Bratislava

¹⁰⁵ Bartoš, František, Michálek. *M. Petr Payne, diplomat husitské revoluce*, Kalich, Praha. s. 51–73

„Zahyne ve své špatnosti špatný král, špatné víno, špatné ženy a všichni špatní papežové, legáti a všichni synové lidští a všechna jejich špatná díla, avšak pravda božího zákona je veliká a silná nade vším a panuje, trvale sílí, žije a vítězí na věky věků. Nedeviš se tomu, kolikrát tvá vojska, třebaš na počet desetinásobně silnější a lépe vyzbrojená, už byla pobita, rozprášena a na útěk obrácena, kolikrát byla zahánána a na hlavu poražena od nepočtených vesnických bojovníků k nemalé tvé škodě a hanbě? Změň své smýšlení a toto přeslavné království bude tvé; změň svou vůli, dej svobodu pravdě a tvá bude obec pražská a český národ.“

umění, ale jeho kroky často sledovaly hlavně možnost mírových řešení. Díky této kombinaci nebyvalého státnického rozsahu a rozhledu, došlo k mnoha jednáním s představiteli katolické církve i říšské šlechty, pro které vždy zůstalo husitské hnutí kacířské, ale intenzita podobných setkání vedla nakonec k rokování v Chebu a následnému pozvání na Basilejský koncil.¹⁰⁶

Významnou součástí, přímo programem Prokopa Holého, byla vojenská tažení v rámci zemí Koruny české, ale i do Německa, Rakouska a Uher. Tyto akce v sobě propojovaly ekonomické, politické, vojenské, ale i propagační hledisko. Vojenské a ekonomické důvody spojoval jeden podstatný faktor, přenést náklady vyvolané válkou mimo vlastní území, odlehčit strádající zemi, získat hmotné statky v podobě kořisti, výkupného a výpalného, narušit důsledky dlouhodobé hospodářské blokády a svou aktivitou ukázat rozhodnou sílu. Politická a propagační stránka je zaměřena na získání prostoru k uzavírání míru z pozice vítěze, získávání nových spojeneckých svazků a v oblasti propagace seznámit okolní země se svým názorovým stanoviskem, sejmout ze sebe heretické označení a změnit dlouhodobou sterilitu posuzování a řešení české otázky.

Páteří těchto operací byly polní obce, profesionální vojska, která dokázala velmi rychle a účinně plnit strategické plány svých velitelů a systém husitských posádek v okolních zemích, které zajišťovaly kontrolu nad strategickými silnicemi a poskytovaly zázemí a podporu svým druhům. Jednotlivé akce byly připraveny tak, aby citelně zasáhly nepřítele, který nejvíce ohrožoval České království, dokázat ho hospodářsky, alespoň na čas, rozvrátit a znemožnit mu rychlou a účinnou odvetu.

Tak tomu bylo u tažení do Slezska na jaře roku 1428, podobně i v roce 1430, kde svým nekompromisním postupem radikálně prolomili hospodářskou blokádu při získání nezanedbatelné kořisti. Podobně si počínali v Uhrách, kde stanuli před Prešpurkem¹⁰⁷, v Rakousku, kde ostřelovali Nussdorf u Vídně či při svém tažení bavorským pohraničím.¹⁰⁸

Podobné aktivity pokračovaly i v letech 1429–1431, v kterých se zaměřili na oblast Saska, odkud jim hrozilo stálé nebezpečí v podobě aktivity míšeňských sborů. Saský kurfiřt Friedrich II. Mírný, na přelomu roku 1429-30 nedokázal soustředěnému útoku pěti proudů

---

¹⁰⁶ Čornej, Petr. *Velké dějiny zemí Koruny české.. Sv. 5., 1402-1437*. Praha. Paseka, 2000. ISBN:80-7185-296-1 s. 497

¹⁰⁷ Tamtéž, s. 505

¹⁰⁸ Šmahel, František - *Dějiny Tábora. Díl 1. Sv. 2. 1421-1452*. České Budějovice: Jihočeské nakladatelství, 1990. s. 408

husitů odolat, takže plenění a devastace země vyvrcholilo vyhlazením města Plavna. Další kroky Prokopových bojovníků vedli k obsazení měst Hof, Bayreuth a Bamberg.

V přímém ohrožení se ocitl Norimberk. V tom okamžiku byl donucen k jednání braniborský kurfiřt a norimberský purkrabí Friedrich I., na svém hradě Beheimsteinu, nejen o výkupném, ale i o podmínkách veřejného slyšení o čtyřech artikulech v Norimberku, které se ovšem pro nedostavení se Friedricha neuskutečnilo i díky intrikám Zikmunda Lucemburského, který trval na osobní přítomnosti z důvodu vlastní politické hry. Přesto podobné smlouvy či jejich návrhy, podpořené stále ještě silou zbraní, byly pozitivním posunem k vzájemnému uznání všech stran dosud pevně stojících na svých stanoviscích.¹⁰⁹

---

¹⁰⁹ Tamtéž s. 417

7. Basilejský sněm a kompaktáta

7.1 Domažlice

Předehrou slavného vítězství u Domažlic, které bylo více vítězstvím husitského věhlasu a diplomacie než vlastního vojenského umu, byla zdlouhavá jednání na dvoře polského krále Vladislava II. Jagellonského, který na opakovanou výzvu papeže Martina V., obnovil svůj zájem o české sousedy. Poselstvo, jehož vyslání posvětil husitský sněm v Kutné Hoře počátkem roku 1431, na základě výběru dvanáctičlenného smírčího sboru¹¹⁰, pod vedením Prokopa Holého, na krakovském Wawelu v atmosféře vypjaté i díky nepřátelsky naladěným domácím duchovním, neuspělo. Dle názoru krále měl o všech polemikách rozhodnout až chystaný církevní koncil. V rámci otevření všech otázek mezi husitskými stranami vyzval smírčí sbor pražské a tábořské bohoslovce k disputaci započaté dne 30. dubna 1431 v pražském Karolinu.¹¹¹ Domácí stranu zastupoval Jan Rokycana, kterému oponoval tábořský biskup Mikuláš z Pelhřimova. Vzájemné nepochopení, které shrnul Jan Rokycana do spisu „*O sedmi vinách táborů*“, se rozdrobilo do ostrých výměn názorů a potvrdilo, že problém věroučných rozporů je složitější a hlubší než se předpokládalo. Jediným pozitivním výstupem zůstalo vzájemné ujištění, že program čtyř pražských artikul zůstává pro všechny zainteresované nadále prioritou.¹¹²

Všehusitský sněm, navazující na předchozí názorový střet, jehož programovou náplň tvořila obrana proti V. křížové výpravě, jejímž zastáncem byl především nový papežský nuncius, kardinál Giuliano Cesarini, přivítal i zástupce Zikmunda Lucemburského. Proti jednání s králem jejich prostřednictvím se postavili sirotci a novoměstští. Sirotci, při další roztržce všech husitských názorových skupin, se odmítli zúčastnit schůzky se Zikmundem Lucemburským o dalším vývoji situace v Chebu. Schůzka i díky přítomnosti dvou církevních diplomatů, z kterých především Jan Stojkovič z Dubrovníku překypoval antihusitskou rétorikou, skončila nezdarem a byla signálem k všeobecné mobilizace vojsk

---

¹¹⁰ Palacký, František. *Dějiny, díl 3.*, „Jména nových vladařův, volených ze všech stavův i všech obcí v zemi, avšak jen strany podobojí, nejsou sice známa: není však pochyby, že kněz Prokop Veliký, pan Menhart ze Hradce a Vilém Kostka z Postupic náleželi do počtu jejich“ s. 602.

¹¹¹ Šmahel, František - *Dějiny Tábora. Díl 1. Sv. 2. 1421-1452*. České Budějovice: Jihočeské nakladatelství, 1990. s. 421

¹¹² Tamtéž, s. 420

obou stran. Polní obce ovšem nezahálely a ve stejné době podnikaly své bojové akce v Horní Lužici, namířené proti tzv. Šestiměstí, které ohrožovalo jejich zájmy na severu.¹¹³

V. křížová výprava byla slavnostně vyhlášena 29. června 1431 v Norimberku a jejím vrchním velitelem se stal Friedrich I. Braniborský, který již měl zkušenost ze střetnutí u Stříbra a Tachova před čtyřmi lety. 14. srpen 1431 v okolí Domažlic přinesl nejpotupnější porážku útočníkům ze všech křížových výprav, které kdy byly vyslány do Českého království. Porážku o to horší, že v podstatě nedošlo k žádnému střetu vojsk. Byla však rozhodujícím prvkem pro vývoj vztahu koncilu, který oficiálně začal 23. července 1431, k husitským heretikům. Zvláště pak po zprávě z 29. srpna 1431, která rozpad výpravy potvrdila. Díky ní pak koncil uznal, že sebevětší vojenská síla není schopna odpor husitů zlomit a proto 28. září 1431 s oficiální platností tří zvacích dopisů z 15. října 1431, vyslovil souhlas s pozváním husitské delegace na koncil do Basileje.¹¹⁴

7.2 Chebská předehra

Pozvání koncilu bylo přijímáno v Praze s nadšením, které zdůraznil Jan Rokycana svým radostným projevem z kazatelny, podtržené pak procesím od Týnského chrámu ke Svatovítské katedrále, ale především vztahy mezi sirotky a tábory byly až za hranicí mrazu. Přispěla k tomu především vzájemná rozepře po nezdaru výpravy do Uher, při které obě strany utrpěly výrazné porážky, ale sirotci ze své vinili tábory natolik, že začali vyjednávat s Prahou protitáborskou koalici. Novoroční sněm 1. ledna 1432 nepřinesl nic, co by mohlo vzájemný rozkol napravit. Proto je Prokop Holý nucen zapojit se do hašení vzniklého požáru.

Jeho první krok, mobilizace táborských polních i domácích vojsk ve vzdálenosti jednodenního pochodu od Prahy ochladila nejen hlavy pražanů, ale i sirotků.¹¹⁵ Konečný výstup z novoročního sněmu, kterého součástí byla pravděpodobně i synoda,¹¹⁶ tedy třináct bodů v podstatě umírněného programu navrženého kněžími obou pražských měst, potvrdil rostoucí vliv Jana Rokycany a jeho umění vyjednávat, tolerovat, ale i prosazovat své myšlenky a představy. Ústup od krutosti a přísnosti dle výkladu Starého zákona je zde

---

¹¹³ Šmahel, František - *Dějiny Tábora. Díl 1. Sv. 2. 1421-1452*. České Budějovice: Jihočeské nakladatelství, 1990. s. 422

¹¹⁴ Tamtéž, s. 425-6

¹¹⁵ Tamtéž, s. 427

¹¹⁶ Čornej, Petr. *Velké dějiny země Koruny české.. Sv. 5., 1402-1437*. Paseka, 2000. ISBN:80-7185-296-1 s. 561

nahrazen novozákonním odpuštěním a milostí. Proto i logicky navrhuje vyšší kázeň vojsk a zamezit i zbytečnému násilí proti civilnímu obyvatelstvu. Usnesení sněmu bylo pro tábory natolik nepřipustné, neboť se dotýkalo i jejich věrouky a mocenského postavení, že jiné než zamítavé stanovisko zvolit nemohli. Hledání kompromisu ovšem bylo podmínkou dalšího politického vývoje a proto již v únoru 1432 byl do Karolina svolán nový tzv. svatodorotský sněm. Jeho usnesení, podpořené i tábory, bylo pevným vykročením na cestu do Basileje. Jen s dovětkem nutné porady, na které by se určily jednoznačné podmínky husitské účasti na koncilu. Místem vzájemné výměny názorů se stal Cheb. Nesmlouvavá jednání dosud rozdílně vystupujících stran byla orámována a vyvažována pragmatismem, jehož jediným cílem bylo připravit půdu na očekávaný názorový střet na basilejském koncilu.¹¹⁷

Chebské jednání na půdě dominikánského kláštera bylo přelomem ve vztazích husitů a církve, protože poprvé obě strany vystupovaly jako sobě rovné. Sebevědomí husitské delegace, zde reprezentované převážně tábory v čele s Prokopem Holým a Mikulášem z Pelhřimova, posilněné i vítězstvím u Domažlic, bylo zřetelné a protivníky plně respektované. Přes dlouhé a urputné disputace, kdy hrozilo v několika případech ukončení celé schůzky, byly nakonec výstupní dohody uzavřené 18. května 1432, vítězstvím husitské strany. Jedenáct článků přineslo vyvážené a rozumné definice zajišťující husitským účastníkům koncilu v Basileji bezpečnost, komunikaci s Bohem dle jejich zvyklostí a bude na ně hleděno jako na oficiální zástupce Království českého a Markrabství moravského.

Projednání čtyř artikul pražských proběhne na veřejném ekumenickém slyšení, kde koncil nemůže vystupovat jako soudce. Již tyto dohody znamenaly obrovský středověký precedens, neboť poprvé se chystalo jednání katolického shromáždění s kacíři. Dominantním článkem, který změnil nejen církevní pohled na podstatu husitského učení, jejich dlouholetého, vytrvalého zápasu o pravdu, byl článek číslo sedm¹¹⁸, který odsouhlasil požadavek, že jediným soudcem, na kterého se lze obracet v nevyjasněných teologických sporech bude Písmo svaté.¹¹⁹ Bylo to vítězství, které nerozhodly zbraně, i když ony byly tím faktorem, který přiměl katolickou církev k diskuzi, ale diplomatický um, teologické erudice husitských mistrů a víra, že jimi hlásaná pravda je slovem Božím.

---

¹¹⁷ Tamtéž, s. 564-5

¹¹⁸ Tamtéž, s. 565 „soudce chebský“ neboli iudex Egrensis

¹¹⁹ Šmahel, František. Basilejská kompaktáta: příběh deseti listin. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2011. ISBN:978-80-7422-155-2, s. 28.

7.3 Basilejský sněm a kompaktáta

Husitský sněm, který zasedal v Kutné Hoře, vystavil pověřovací dopis pro několik desítek vyslanců odjíždějících do Basileje, přestože nebyl právně naplněn jeden z chebských článků, protože mezi vyslanci chyběli zástupci Markrabství moravského i nejvyšší nobility, kompetence poselstva tím neutrpěla. Dále schválil dohodu uzavřenou nejvyššími představiteli polních vojsk s polským králem Vladislavem II. Jagellonským o husitské pomoci Polsku v případě války s řádem německých rytířů. Válečné umění a politicko-hospodářské zájmy husitů i o husity nabývaly stále větší důležitosti v rámci celého středoevropského prostoru a opět potvrdily složitost a nevyzpytatelnost vrcholné diplomacie.

Důstojná hra, kterou rozehrály obě strany již během cesty, po příjezdu reprezentantů Českého království do Basileje ještě vyvrcholila průvodem Čechů jejími ulicemi 4. ledna 1433. Nadcházející disputace předpokládaly sice bouřlivý, ale korektní průběh, alespoň takový byl očekáván v prvotních představách hostitelů i hostů, ačkoli vzájemná ostražitost zůstala na nejvyšším bodě. Prubířským kamenem jejich vědomostí a rétorického umu byl souboj vždy čtyř spolu rozmlouvajících osobností, které se těšily všeobecné důvěře komunity, která je nominovala. Polemiky započaly 16. ledna a byly ukončeny 8. dubna 1433. V tomto časovém intervalu se odehrály nesmlouvavé přestřelky slov i vlídné domluvy, výsměch přihlížejících v dominikánském refektáři i přátelská setkání a rozmluvy.

Úvodní vystoupení Jana Rokycany, zmocněného pražskou univerzitou,¹²⁰ které se věnovalo laickému přijímání z kalicha, bylo ukázkou nejen jeho sebejistoty, ale i pádných a doložených argumentů opírajících se nejen o výklad Písma, rozbory Jakoubka ze Stříbra, ale i nezpochybnitelným faktem, že až do kostnického koncilu církev utrakvismus neoznačovala za kacířství.¹²¹ Jeho oponentem nebyl nikdo jiný než Jan Stojkovič z Dubrovníku, plamenně odsuzující husity již na sněmu konaném na jaře 1431 v pražském Karolinu. Jeho zdlouhavá odpověď postavila proti slovu neomylnost církve, která má právo měnit bohoslužebné zvyky. Proto mohla zrušit kalich, neboť Kristova přítomnost v hostii je pro laiky postačující. Neochota tohoto chorvatského dominikána k ústupkům, přivedla přítomné bohoslovce

¹²⁰ Čornej, Petr. *Velké dějiny země Koruny české.. Sv. 5., 1402-1437 /*. Praha: Paseka, 2000. il. ISBN:80-7185-296-1 s. 561

¹²¹ Šmahel, František. *Basilejská kompaktáta: příběh deseti listin*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2011. ISBN:978-80-7422-155-2, s. 29

k možnému kompromisu v otázce kalicha, pro husity tak nepostradatelného principu jejich věrouky.¹²²

Stíhání veřejných hříchů zesvětštlé církve bylo téma, které zevrubně rozebíral, nejen se svým protivníkem, Mikuláš z Pelhřimova. Připomněl nespravedlivou smrt obou českých reformátorů Jana Husa i Jeronýma Pražského, ale ostře odsoudil i křížové výpravy, za což si vysloužil opovržení i Giuliana Cesariniho, který vyzval na odplivnutí si nad podobnými slovy. Dalšími neřestmi, které tábořský senior napadl, bylo svatokupectví, lichva, prostituce, krčmy. Svůj neochvějný postoj potvrzující tábořský radikalismus ještě zvýraznil zavržením trestu smrti, čímž předeslal nejhumánnější obecné představy naplněné až v demokratických zemích v II. polovině 20. století.¹²³

Jeho řečnický sok Jiljí Charlier, který byl přítomen i přešpurského slyšení s králem Zikmundem v roce 1429, na přímou a jasnou řeč reagoval zmínkou o vyvázání kléru ze světského práva a nemožností kritiky nadřazeného podřízeným. Další spekulativní výklady základních pojmů jen prohloubil rozpor mezi tábořskou revoluční věroukou a společenským stavem věci.¹²⁴

Oldřich ze Znojma s Heinrichem Kalteisenem jakoby zklidnili atmosféru. Třetí plocha jejich sporu byla malá, protože k řadě husitských požadavků nacházela církev stejné stanovisko, ovšem pouze v ideální teoretické rovině. Přesto se v otázce jejího hierarchického uspořádání rozešli, neboť proti husitskému lpění na evangeliích v případě, kdo smí a nesmí kázat, Kalteisen dokazoval, že podobnou otázku vyřešila již apoštolská církev, která zůstala vzorem i současnému stavu.¹²⁵ Poslední pře o původní chudobě církve se odehrála ve zvlášť vypjaté atmosféře, protože se přímo fyzicky dotýkala všech vyslanců koncilu. Téma dialogu, článek inspirovanými Viklefovými úvahami, uchopili oba protivníci dle svého naturelu.

---

¹²² Šmahel, František - Dějiny Tábora. Díl 1. Sv. 2. 1421-1452. České Budějovice: Jihočeské nakladatelství, 1990. s. 436-437

¹²³ Tamtéž, s. 436-7, srovnej Čornej, Petr. *Velké dějiny zemí Koruny české. Sv. 5., 1402-1437.* Praha: Paseka, 2000. ISBN:80-7185-296-1 s. 572-573

¹²⁴ Šmahel, František. Basilejská kompaktáta: příběh deseti listin. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2011. ISBN:978-80-7422-155-2, s. 22., Šmahel, František. *Dějiny Tábora. Díl 1. Sv. 2. 1421-1452.* s. 437

¹²⁵ Šmahel, František. *Dějiny Tábora. Díl 1. Sv. 2. 1421-1452.* s. 438, Čornej, Petr. *Velké dějiny zemí Koruny české. Sv. 5., 1402-1437.* Praha: Paseka, 2000. ISBN:80-7185-296-1 s. 575-576

Petr Payne, dle přítomných anglických členů koncilu stále v klatbě, neboť usiloval o život krále,¹²⁶ se utkal se španělským právníkem Juanem Palomarem. Skvělá Payneho rétorika, kterou byl pověstný, ocenil i nepřátelsky naladěný koncil, ale argumentace Palomara o církevním nároku na bohatství a prosazení moci i ve světských záležitostech se setkala pochopitelně s příznivějším ohlasem.¹²⁷

Očekávání husitské delegace, ale naplněna nebyla. Celková atmosféra koncilu, kdy byli husité běžně nazýváni kacíři, nemohla přispět k vzájemnému pochopení a důvěře, ačkoli v osobní rovině, při různých neformálních setkáních, delegáti nacházeli společnou řeč. Závěrečným slovem Prokop Holý stručně shrnul všechny útoky církve nejen proti Čechům, očistil svou osobu a vytkl koncilu další prohřešky, včetně lenosti kardinálů, aby tak podtrhl vysoce morální chování husitů po dobu jejich přítomnosti na koncilu. Jednání, která jen naznačila cesty k dalšímu postupu, byla přesunuta do Čech, kam odjíždějící husity doprovázel i desetičlenný sbor vyslanců koncilu.¹²⁸

---

¹²⁶ Čornej, Petr. *Velké dějiny zemí Koruny české. Sv. 5., 1402-1437.* Praha: Paseka, 2000. ISBN:80-7185-296-1 s. 577

¹²⁷ Šmahel, František - *Dějiny Tábora. Díl 1. Sv. 2. 1421-1452.* České Budějovice: Jihočeské nakladatelství, 1990. s. 438-9

¹²⁸ Čornej, Petr. *Velké dějiny zemí Koruny české. Sv. 5., 1402-1437.* Praha: Paseka, 2000. ISBN:80-7185-296-1 s. 440

8. Od Plzně k Lipanům

8.1 Vyčerpání hospodářských možností království

Válka je vždy mimořádným zásahem do vývoje jakékoli společnosti od počátků lidských střetů. I sebebohatší země jsou po několika letech válečných útrap, v kterých se mění všechny její struktury, vyčerpány a trvá někdy i desetiletí než se pomalu navrátí k svému původnímu stavu. Počáteční fáze revoluce ještě čerpala z úrodných předešlých let. Násilná konfiskace církevních statků spolu se zabavováním majetku uprchlých či vyhnaných měšťanů zvláště z Prahy, doplnila finanční rezervy země a umožnila i přes válečný konflikt, který zaplavil celé království, částečně kompenzovat mimořádné válečné výdaje.

Mnohem tíživější situaci vyvolala ovšem obchodní blokáda platná již od roku 1420, oficiálně znovu potvrzená 8. listopadu 1423 na sienském koncilu. Tento způsob omezení síly protivníka má v případě dodržení všech svých opatření vysokou účinnost, protože zbaví toho, proti komu je uplatněna možnosti získat zvlášť důležité suroviny nejen k zabezpečení základních životních jistot obyvatelstva, ale hlavně má strategický dopad na potřeby vojska, protože znemožní výrobu kvalitních zbraní, výstroje a omezí přísun surovin. Např. na výrobu střelného prachu. Jinou zásadou zůstává, že zboží, kterého je nedostatek, zvyšuje automaticky svou cenu, což je zárodek inflace.

Vzájemné vyjídání území, kterými se pohybovaly znepřátelené vojenské oddíly a konfiskace základních prostředků k jejich zabezpečení, byly běžnými postupy ke zdecimování protivníka. Omezení těžby stříbra a s ní spojená devalvace českého groše, přineslo další výpadek pro státní pokladnu a hlavně zabránilo obnovit mezinárodní prestiž Českého království. Země zužovaná epidemiemi, výkyvy počasí, které s sebou přinesly neúrodu s úbytkem obyvatel, se ocitla po několika letech válek v kritickém stavu, přestože mimořádně extrémní počasí v letech 1431 – 1434 zvyšovalo ceny potravin nejen ve střední Evropě.¹²⁹

---

¹²⁹ Čornej, Petr. *Velké dějiny zemí Koruny české. Sv. 5., 1402-1437.* Praha: Paseka, 2000. ISBN:80-7185-296-1 s. 597 -9

8.2 Prohra levice u Plzně – rozpad husitské koalice

Husitská reprezentace opouští Basilej 14. dubna 1433, tedy okamžitě po skončení oficiálních jednání a je při své cestě do vlasti doprovázena deseti zástupci koncilu, kteří přijíždějí do Čech s úkolem diplomatickými prostředky navodit dlouhodobou situaci, v níž by rozpory mezi jednotlivými husitskými uskupeními dosáhly svého vrcholu¹³⁰ a byly poté ochotny vydat se společnou cestou jednoty v otázce husitské nauky (viam unionis).¹³¹ První příležitost jim poskytl Svatotrojický sněm zahájený 12. června 1433, který měl na programu projednání výsledků z Basileje. Hojná účast zástupců měst, husitské šlechty i zahraničních pozorovatelů jen podtrhovala důležitost rokování. Průběžná jednání vedená deseti koncilními legáty s univerzitou, zástupci husitské šlechty a měst, osobami, které na basilejském koncilu chyběli, je přesvědčila o jiné situaci v Čechách, než byla ta, kterou prezentovali husitští představitelé v Basileji. Názorová jednotu husitů nebyla tak pevná, jak se zdálo v Basileji.

První zkouškou měl být požadavek Juana Palomara na předložení oficiálního znění čtyř artikul, ke kterým se nejen formálně hlásí všechna husitská uskupení. Odpověď husitských svazů, kromě konzervativců vedených Menhartem z Hradce, tedy táboritů, sirotků a pražanů byla spěšně koncipována Janem Rokycanou za přispění vedoucích činitelů všech frakcí. Společné stanovisko právě Jan Rokycana spolu s Prokopem Holým přednesli.¹³² Varování Prokopa Velikého, že v případě, pokud koncil nebude ochoten k ústupkům, budou husitská vojska nucena oblehnout Plzeň a donutit ji ke kapitulaci, což povede ke ztrátě pozic celé katolické strany, nebylo jen slovem do větru. Odjíždějící husitské poselstvo na nová jednání do Basileje rozhodně netušilo, že se tento záměr promění ve skutečnost v tak krátkém čase.

---

¹³⁰ Šmahel, František. *Idea národa v husitských Čechách*. František Šmahel. 2., dopl. vyd., 1. Praha: Argo, 2000. ISBN:80-7203-261-5 (váz.) s. 173

¹³¹ Šmahel, František. *Basilejská kompaktáta: příběh deseti listin*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2011. ISBN:978-80-7422-155-2, s. 35.

¹³² Čornej, Petr. *Velké dějiny země Koruny české. Sv. 5., 1402-1437*. Praha: Paseka, 2000. ISBN:80-7185-296-1 s. 583, Šmahel, František. *Basilejská kompaktáta: příběh deseti listin*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2011. ISBN:978-80-7422-155-2, s. 36-37

Obležení Plzně mělo být především politickým nátlakem proti koncilu, který si byl vědom, že po ztrátě nejvýznamnější katolické pevnosti v zemi, by byl nucen husitské podmínky ohledně čtyř artikul, tedy, že musí platit pro všechny obyvatele Čech a Moravy, splnit. S tímto vývojem byla Plzeň srozuměna, a proto při čekání na vojenský úder formujícího se protivníka, nepodcenila žádnou maličkost. Zásoby byly doplněny i o nezralé obilí, které se teprve zpracovávalo, Norimberk a Cheb jako říšská města dodaly potřebné zbraně a peníze. 14. července 1433 první oddíly husitských sil dorazily před město.¹³³ Přípravy celé akce proběhly standardně, počet vojska byl dostačující k dlouhodobé obléhací operaci, neboť frontální útok byl vyloučen z důvodu pevnosti města, ale byla podceňena soudržnost duchovní i politické reprezentace všech zúčastněných husitských bratrstev, svazů a jejich spojenců. A nejen to. Svou roli hrála celková únava země z válečných útrap podtržených ještě neúrodou a jistou nadějí na blížící se mírové řešení.

Rozehnutí zásobovací výpravy, úpadek kázně mezi prostými vojáky, nekonečné dny čekání na jakoukoli vojenskou akci, to vše přineslo zcela ojedinělou vzpouru, při které byli napadeni i nejvyšší velitelé. Rozmíska při obléhání Plzně byla varovným signálem stavu morálky uvnitř radikálních bratrstev, a ačkoli nemohla být důvodem pro porážku u Lipan, určitým způsobem vypovídala o jejich rozpoložení, kdy na Prokopovy výtky bylo odpovězeno výhružkami a zjevným vypovězením poslušnosti.¹³⁴

8.3 Svatomartinský sněm

Duchovní a morální pád celého husitského hnutí, rozděleného již dlouho na polní bratrstva táboritů a sirotků a husitskou šlechtu, která již pouze čekala na příležitost jak se vymanit ze spojeneckých smluv a upevnit svá postavení v nově se rýsujícím uspořádání státu.¹³⁵ Vlastní prospěch byl tedy nejdůležitějším měřítkem kroků nejen konzervativců vedených Menhartem z Hradce, ale i tábořské šlechty, z nichž mnozí bojovali na straně vítězů u Lipan. Plošný odklon části šlechty od původních ideálů byl způsobem nejen stále tíživější hospodářskou situací v zemi a její politickou blokádu, rozchodem s radikalismem

---

¹³³ Šmahel, František. *Dějiny Tábora. Díl 1. Sv. 2. 1421-1452*. České Budějovice: Jihočeské nakladatelství, 1990. s. 443

¹³⁴ Tamtéž, s. 445

¹³⁵ Tamtéž, s. 446-7

podporovaným nejnichdší sociální vrstvou společnosti, ale především legalizací svého nově nabytého majetku. Lavírování mezi různými zájmovými skupinami, hledání nových či staronových forem vzájemně prospěšné spolupráce bylo neodmyslitelnou součástí nejen svatomartinského sněmu, probíhajícího v listopadu a prosinci 1433, ale celého společenského vývoje v království, v kterém si svou tvář udržela pouze duchovní elita táboritů na čele s vždy názorově konzistentním a zájmům tábořské obce věrným Mikulášem z Pelhřimova.¹³⁶

Sněm svolaný na 11. listopadu do Prahy měl ve svém programu dva spolu související body. Dosažení dohody s basilejským koncilem ohledně uspořádání konfesijních poměrů v českých zemích a pokus o vyřešení neutěšené hospodářsko-politické situace. Účastníci si byli vědomi naléhavosti situace a proto i přes určitou vzájemnou animozitu se pokusili nalézt shodu především v neprodleném uzavření mírových dohod, neboť všem bylo jasné, že další boje by nepochybně znamenaly definitivní katastrofu země.¹³⁷

Smířlivosti radikálů se pokusil využít Menhart z Hradce, ale musel stále ještě brát ohled na blok polních bratrstev, který za správce země zvolil Aleše Vřešťovského z Rýzmburka, dávného Žižkova spolubojovníka, ale svou politickou pozici již víceméně ztratil. Celé jednání, ukončené až listinou vydanou v Chebu 28. ledna 1434, v které koncilní legáti na základě kompaktát z 30. listopadu 1433, mistry pražské univerzity v čele s rektorem Křišťanem z Prachatic přijali do církve. Ovšem do církve, která si zachovala všechny odlišnosti vyjádřené v artikulech, tedy i přijímání z kalicha.¹³⁸ Vysoké sebevědomí nově zvoleného orgánu bylo podtrženo i závěrečným textem, který až do volby krále nahradil základní zemský zákon a jasně definoval hlavní principy vývoje porevoluční společnosti, ovšem již bez několika zemí Koruny české – Slezska a obojí Lužice.

---

¹³⁶ Šmahel, František. *Dějiny Tábora. Díl 1. Sv. 2. 1421-1452*. České Budějovice: Jihočeské nakladatelství, 1990. s. 448

¹³⁷ Čornej, Petr. *Lipanská křižovatka: příčiny, průběh a historický význam jedné bitvy*. Vydání 1. Praha: Panorama, 1992. ISBN:80-7038-183-3. s. 105

¹³⁸ Tamtéž; s. 120 srovnej Šmahel, František. *Dějiny Tábora. Díl 1. Sv. 2. 1421-1452*. České Budějovice: Jihočeské nakladatelství, 1990. s. 452

8.4 Lipany

Pokus o mírové řešení, jehož měli dosáhnout vyslanci svatomartinského sněmu, kteří 18. prosince 1433 odjeli do ležení spojených husitských sil před Plzní, ztroskotal na neústupnosti obléhatelů. Nejenže se chtěli zúčastnit osobně rozhovorů, ale neoblomila je ani podmínka, že by protivníci přistoupili ke kalichu. Důvod jednání polních obcí se jevil pochopitelný, protože v případě zemského míru, který by pravděpodobně po ukončení obléhání nastal, by jejich příslušníci přišli o svá živobytí. Neuměli si již představit, že by byli nuceni opustit vojenské řemeslo, které nejen profesionálně ovládali, ale které jim přineslo i velmi solidní životní úroveň. Podobně smýšleli i kněží, obávající se soudních rozsudků za spáchané činy, či alespoň za jejich podněcování a v neposlední řadě nesouhlasila ani šlechta, které nebyly zaručeny nově nabyté územní zisky.¹³⁹ Pomalu se tedy ztrácela zarputilost původních bojovníků, jejich entuziasmus bojů za spravedlnost a boží zákony, nyní byla jejich rozhodnutí podmíněna osobním prospěchem, anebo strachem z budoucnosti

Na druhou stranu se reálně ukázala síla nejen domácí opozice, ale i ekonomické možnosti nepřítele, který disponoval všemi dostupnými prostředky k zabezpečení svých cílů. Proto vznik panské jednoty, spojující kališnickou a katolickou šlechtu, Staré Město pražské a další města poddanská i královská, byl očekávaným krokem, který musel přijít, neboť rozřešení sporu, které se nepodařilo naplnit u Plzně, už nestrpělo odkladu.

Prvním krokem panské jednoty bylo obsazení Nového Města pražského, kterým dala najevo, že svou sílu je již schopna uplatnit, ale hlavně dokázala sjednotit Prahu pod svou vládou. Pokus o její získání zpět, který podnikli táborité i sirotci 17. května 1434 neměl bez vnitřní pomoci novoměstských nadějí na úspěch. Ale nejen situace před Prahou mluvila v neprospěch radikálů, protože v Plzeňském kraji tamní landfrýd ovládl i poslední kališnické opěrné body a uvolnil si tak ruce pro akci proti ústředním silám radikálů.¹⁴⁰ Radikálové se po zprávách o blížících se spojených oddílech panské jednoty k Praze, přesunuli do oblasti Kolínska, z důvodu zásobování a bezpečnosti, neboť jim stále patřily města Kolín, Kouřim a Český Brod. Tímto manévrem ovšem uvolnili koridor pro své pronásledování. Ustupující

---

¹³⁹ Šmahel, František. *Dějiny Tábora. Díl 1. Sv. 2. 1421-1452*. České Budějovice: Jihočeské nakladatelství, 1990. s. 452-3

¹⁴⁰ Čornej, Petr. *Lipanská křižovatka: příčiny, průběh a historický význam jedné bitvy*. Praha, Panorama, 1992. ISBN:80-7038-183-3. s. 172

jednotky se nakonec ukryly za vozovou hradbou na svazích Lipské hory, zatímco panská jednota zvolila stejný postup mezi obcemi Lipany a Hříby.

V této patové pozici obě vojska setrvala od 28. května až do neděle 30. května 1434. Bezvýsledné čekání nakonec rozhodla taktická chyba radikálů či podcenění manévru panské jednoty, která následující bitvu vyhrála.¹⁴¹ Bitva u Lipan přinesla porážku husitského radikálního křídla, ale neznamenal konec samotné revoluce. Stala se jen uzavřenou kapitolou jedné etapy, která až na svém konci dala přednost vyjednávání, ačkoli byla završena bojem.

---

¹⁴¹ Šmahel, František. *Dějiny Tábora. Díl 1. Sv. 2. 1421-1452*. České Budějovice: Jihočeské nakladatelství, 1990. s. 459

9. Mocenský pád Tábora

9.1 Vítězství husitského středu 1434 - 1437

Bezprostřední reakcí na výsledek bitvy u Lipan byla radost a zadostiučinění pro katolickou církev, Zikmunda Lucemburského, německá města. Pro každého z jiného důvodu, ale spojovala je úleva z právě skončených nekonečných bojů s husitskými válečníky. Porážka jejich nejradikálnějšího směru, který představoval tábořský a sirotčí svaz, měla znamenat jednoduchou a rychlou cestu k dohodě s basilejským koncilem a konečné nastolení zemského míru. Záhy se ukázalo, že tomu bude naopak. Jednání, dnes již s císařem Zikmundem Lucemburským, se jevila jako vcelku rozumná a bez vážnějších komplikací.¹⁴²

Rozhodnutí na všechny ožehavé otázky měl převzít pražský sněm svolaný jen pár týdnů po bitvě k 24. červnu 1434. Zde se nejvyšší představitelé obou polních vojsk Jan Čapek ze Sán a Mikuláš z Padařova, jako tábořský vladař, podrobili autoritě sněmu.¹⁴³ Naproti tomu pokračoval rozklad tábořského svazu v podobě odchodu stálých posádek ze Slovenska a Slezska na základě výkupného, na kterém se rád podílel i zemský správce Aleš Vřešťovský z Rýzmburka.¹⁴⁴

Přestože radikálové byli ochromeni výrazným omezením síly svých polních obcí, ze svého programu odmítali ustoupit, o čemž svědčí prohlášení z 21. prosince 1434, které bylo výsledkem tábořského sjezdu měst obou poražených svazů. Dokument obsahoval přísahu, kterou se signatáři zavazovali dodržovat revoluční odkaz a plnění všech čtyř pražských artikulí včetně odporu i proti císaři, pokud by byli nuceni konat jinak. Jan Roháč z Dubé, nově ustanovený hejtman Hradiště hory Tábor, jeden z posledních stoupenců neústupné a rozhodné Žižkovy politiky, měl stále ještě významnou a pevnou oporu ve své městské složce, která i přes svá mocenská omezení prosadit vládu oproti tábořské aristokracii a duchovní elitě, disponovala v rámci radikálního uskupení stále výraznými a nepřehlédnutelnými možnostmi o čemž svědčí i seznam spojenců. Proto jeho prohlášení o

---

¹⁴² Čornej, Petr. *Lipanská křižovatka: příčiny, průběh a historický význam jedné bitvy*. Praha: Panorama, 1992. ISBN:80-7038-183-3. s. 205

¹⁴³ Šmahel, František. *Dějiny Tábora. Díl 1. Sv. 2. 1421-1452*. České Budějovice: Jihočeské nakladatelství, 1990. s. 481

¹⁴⁴ Tamtéž, s. 482

nutnosti dalšího boje proti všem nepřátelům kalicha a hájením čtyř artikul z 21. prosince 1434 nebylo překvapením, ale v rámci dalšího politického vývoje nemělo větší šanci prosadit.¹⁴⁵

Na základě přijatého dokumentu Tábor zaktivizoval svou vojenskou sílu a pokusil se alespoň o opětovnou dominanci v rámci svého původního teritoria. Útok na rožmberskou Soběslav, kterou vypálil a obsadil vlastní posádkou, se později ukázal jako vítanou příležitostí pro pádnou odpověď správců zemského míru. Svatovalentinský sněm zahájený teprve 2. března 1435 znamenal upevnění pozic zemské vlády, odklon většiny táborských a sirotčích měst od Roháčovy jednoty, protože její stupňované žádosti již převyšovaly i revoluční výdobytky a to i přesto, že do usnesení sněmu byl vložen požadavek o možnosti zákonného odporu proti (*ius resistendi*) králi a všem ostatním, kteří by se zřekli kalicha.¹⁴⁶ Sněm byl prvním zemským sněmem, který rozdělil účastníky podle stavů, zrušil nesystémové prvky, které mu vládly předtím v podobě různých i narychlo sestavených frakcí a svazů. Nejdůležitější úkol ovšem ležel v oblasti vztahů se Zikmundem Lucemburským, jehož touha stát se českým králem neoslbovala, proto se podmínky jeho přijetí sestavené sněmem blížily nátlaku.¹⁴⁷

Po sněmu nastal čas dokázat táboritům jaké je mocenské rozložení v zemi. Vyhlášená zemská hotovost umožnila obležení dvou táborských pevností Ostromeče a Lomnice nad Lužnicí a jejich následná ztráta byla prvním signálem, že protivníci budou křehký mír chránit proti všem zemským škůdcům.¹⁴⁸ Obdobným vyřizováním účtů byl útok pražanů pod vedením pražského purkrabího Diviše Bořka z Miletínka na Kolín Bedřicha ze Strážnice, který stál za svým bojovým druhem Roháčem. Bedřich ovšem chytře využil možnosti požádat o smírčí úmluvu Zikmunda Lucemburského, a přestože byl prohlášen za zemského škůdce, připojil se k poselstvu sněmu, které odjíždělo na oficiální jednání se Zikmundem 18. června 1435 do Brna. Jednání s tábority, kteří vyslali i své duchovní v čele s Mikulášem z Pelhřimova, nepřineslo žádný pozitivní výsledek, protože rozpory byly stále stejně

---

¹⁴⁵ Čornej, Petr. *Velké dějiny země Koruny české. Sv. 5., 1402-1437.* Praha: Paseka, 2000. ISBN:80-7185-296-1 s. 622

¹⁴⁶ Šmahel, František. *Dějiny Tábora. Díl 1. Sv. 2. 1421-1452.* České Budějovice: Jihočeské nakladatelství, 1990. s. 487

¹⁴⁷ Čornej, Petr. *Velké dějiny země Koruny české. Sv.5. 1402-1437* Praha: Paseka, 2000. ISBN:80-7185-296-1 s. 624

¹⁴⁸ Tamtéž, s. 488

hluboké.¹⁴⁹ Příklad Bedřicha ze Strážnice, velitele husitské posádky v Němčí ve Slezsku, nebyl ojedinělým a dá se na něm velmi dobře definovat, jakou proměnou procházeli i nejvyšší představitelé radikálních bratrstev, jak obratně dokázali rozšiřovat získaný majetek a upevňovat svá postavení, jak využívali svých vyjednávacích zkušeností, aby v případě ztráty svých privilegií, dokázali velmi pružně reagovat na nevýhodnou situaci.

Poslední úder proti Roháčovu Táboru, po ztrátě Ostromeče, kterou panská jednota srovnala se zemí, přišel 19. srpna 1435 u Křeče, kde tábořská hotovost utrpěla krutou porážku, která zapříčinila pád Jana Roháče z Dubé jako hejtmana tábořské obce.¹⁵⁰ Zemský sněm na počátku října 1435 projednal závěrečné připomínky ke smlouvě se Zikmundem a sněmovní výbor zvolil Jana Rokycanu pražským arcibiskupem. Jan Roháč z Dubé odešel z Tábora na svůj nevelký hrad Sión., kde pokračoval jako jeden z mála příslušníků tábořské šlechty ve svém odporu proti Zikmundovi. Jeho krutý konec, zvýrazněný potupným oběšením, místo stětí, které mu bylo jako šlechtici odepřeno, je jedním z politických přehmatů Zikmunda Lucemburského na sklonku života.¹⁵¹

Do čela tábořské obce se postavil Bedřich ze Strážnice a potvrdil svou pověst ambiciózního a vychytralého politika. Pochopil, že Lomnici nad Lužnicí již nelze déle bránit proto dohodl s Oldřichem z Rožmberka výhodné podmínky k jejímu odstoupení a ještě uzavřel klid zbraní. Všechny domácí rozmišky, ale musely ustoupit jednání ve Stoličném Bělehradě, které trvalo od vánoc roku 1435 až do poloviny ledna následujícího roku. Opětovné kladení si podmínek ze strany zástupců koncilu vyvrcholilo odmítnutím Rokycanovy volby, přesto husitská delegace odjela spokojená. Odvážela si zpět náboženské svobody v listinné formě potvrzené Zikmundem Lucemburským, který tak splnil slib, daný již 6. července 1435 v Brně. Tzv. „*císařská kompaktáta*“ nenahrazovala sice zatím neschválená „*církevní kompaktáta*“, ale naopak je doplňovala a rozšiřovala.¹⁵² Tímto počinem dal Zikmund jasně najevo, hlavně pak církvi, že respektuje vzniklý stav v Čechách a na Moravě, je s ním ztotožněn a bude vždy na straně světské moci.¹⁵³ Cesta ke konečnému

---

¹⁴⁹ Čornej, Petr. *Velké dějiny země Koruny české. Sv. 5., 1402-1437.* Praha: Paseka, 2000. ISBN:80-7185-296-1 s. 490

¹⁵⁰ Tamtéž, s. 491

¹⁵¹ Šmahel, František. *Dějiny Tábora. Díl 1. Sv. 2. 1421-1452.* České Budějovice: Jihočeské nakladatelství, 1990. s. 492

¹⁵² Čornej, Petr. *Velké dějiny země Koruny české. Sv. 5., 1402-1437.* Praha: Paseka, 2000. ISBN:80-7185-296-1 s. 631

¹⁵³ Tamtéž, s. 631

přijetí všech nejdůležitějších smluv husitských Čech byla volná. K cíli dovedla všechny zúčastněné 29. února 1436 v Jihlavě.¹⁵⁴

Aktivita Bedřicha ze Strážnice byla úctyhodná. Ještě dříve než císař dorazil do Jihlavy, čekala ho schůzka se Zikmundem v Třebíči pod patronací Menharta z Hradce. Tábořské požadavky přednesené Mikulášem z Pelhřimova o zachování určité výjimečnosti tábořské věrouky byly odsunuty až na jednání v Jihlavě, kde byly hlavně členy koncilu ignorovány a císař je slíbil řešit později v Praze. Kompaktáta, která byla slavnostně přijata 5. července 1436, zakončila čtyřleté diplomatické úsilí a fakticky ukončila válečný stav, což byl krok umožňující přijetí Zikmunda Lucemburského za českého krále.¹⁵⁵

Tábořský nesouhlas s kompaktáty se neměnil, protože v nich nebylo počítáno s jejich vlastní církevní organizací. Teprve 18. listopadu 1436 došlo k dohodě, v které překvapivě král Zikmund Lucemburský uznal tábořské požadavky, čímž vlastně porušil přímo znění dohodnutých kompaktát, neboť toleroval i tábořskou církev. Nutno dodat, že své rozhodnutí ovšem podmínil časově neomezenou dobou, v které má definitivně rozhodnout o její existenci čtyřčlenná komise na základě tzv. „*Chebského soudce*“. Tím, že porovná, jak spolu koresponduje tábořská a husitská konfese.

Tato ryze pragmatická smlouva, zabezpečující Zikmundovi slib tábořitů postavit se po jeho boku proti nepřátelské zahraniční invazi, mu přinesla okamžitý prospěch, protože na jejím základě získal do svých služeb i 4.000 tábořských bojovníků, vojenských profesionálů, kteří se zapojili do bojů v Uhrách proti turecké rozpínavosti. Bedřich ze Strážnice, strůjce smlouvy spolu s Mikulášem z Pelhřimova a Václavem Korandou, svůj diplomatický um dovršil i osobním prospěchem, neboť proměnil svůj rozsáhlý majetek získaný většinou zábořem církví, na legálně vlastněný.¹⁵⁶

---

¹⁵⁴ Šmahel, František. *Dějiny Tábora. Díl 1. Sv. 2. 1421-1452*. České Budějovice: Jihočeské nakladatelství, 1990. s. 493

¹⁵⁵ Tamtéž, s. 494

¹⁵⁶ Čornej, Petr. *Velké dějiny zemí Koruny české. Sv. 5., 1402-1437*. Praha: Paseka, 2000. ISBN:80-7185-296-1 s. 642-643

9.2 Město královské, zemský utrakvismus

Taktika vyjednávačů přinesla, díky jejich výmluvnosti, prozíravosti, oboustranně prospěšný politický obchod, jehož součástí se Tábor stal královským městem se všemi nejdůležitějšími pravomocemi, které dosud vlastnilo Staré Město pražské. První z trojice privilegií ze dne 25. ledna 1437, zajistila Táboru nejen práva soudní, popravčí, tržní či jarmareční, ale také nový městský znak. K jmenovací listině byla přivěšena zlatá bula a uprostřed ní je zobrazen městský erb, stejný i pro městskou pečeť. Hospodářské zabezpečení města mělo pokrývat druhé privilegium z 30. ledna 1437, kdy mu byly dány do zástavy dvě městečka a třiatřicet vesnic majetku kláštera Louňovice pod Blaníkem. Poslední listina byla vydána 26. března 1437, kdy bylo Táboru připsáno původní panství Sezimova Ústí. Tábor se tak stal bohatým autonomním městským státem až do roku 1452, za což měl jen povinnost zůstat věrný Zikmundovi Lucemburskému a platit neobyčejně malou roční daň.¹⁵⁷

Období po smrti Zikmunda Lucemburského v roce 1437 přineslo nové hluboké rozpory mezi jednotlivými zemskými skupinami a sdruženími obou stran náboženského spektra, díky kandidatuře Albrechta II. Habsburského za českého krále. Tábor a neformální vůdce čtyř spojených východočeských landfrýdů Hynce Ptáček z Pirkštejna naopak jednají o polské kandidatuře. Obratný politik Ptáček, který osobně vedl již obléhání Sionu Jana Roháče, se snaží naplnit svůj plán na vítězství husitského středu a zvolení krále, který by tento plán pomohl realizovat. Včetně konečného vyřešení konfesí, které oddálil ještě Zikmund. Při usilovném hledání krále jako alternativy Habsburků je opět otevřena polská kandidatura. Přes jisté opětovné váhání nakonec polský král výzvu přijímá a slibuje i vojenskou pomoc.

Složitá mocenská hra Tábora a utrakvistického středu o opětovné ovládnutí Čech ve spojení s polským vojskem nebyla úspěšná, přestože k pokoření Tábora, jako ohniska vzpoury, Albrechtem II. Habsburským nedošlo, neboť obléhání města bylo po pěti týdnech ukončeno. Polská liknavost a vlastní přecenění sil vrátily táborské do reality rozmíšek se svým odvěkým nepřítelem Oldřichem z Rožmberka a dalších konfliktů v rámci Čech. Rozchod s jedním ze svých stěžejních vůdců a stále protřelejších politiků Bedřichem ze Strážnice, bylo nejen chybou, ale i přiznáním jisté bezradnosti.¹⁵⁸

---

¹⁵⁷ Šmahel, František. Dějiny Tábora. Díl 1. Sv. 2. 1421-1452. České Budějovice: Jihočeské nakladatelství, 1990. s. 498-499

¹⁵⁸ Tamtéž, s. 504-509

Úmrtí Albrechta v říjnu 1437 uklidnilo řinčení zbraní, ale vysoká politická hra nabývala ještě větší intenzity. Na pražském sněmu v lednu 1440 Hynce Ptáček spolu s Rokycanou ustoupili od polské kandidatury, aby naopak upevnili a potvrdili již vydané úmluvy Zikmundem Lucemburským a zneplatnili všechny s pečeti Albrechta.¹⁵⁹

Hledání nového krále pokračovalo s nesníženou intenzitou, ale stále více získávala na důležitosti otázka vlastního prospěchu volitelů. Polská kandidatura byla odsunuta, ale kromě staronových kandidátů, kterými byli Albrecht III. Bavorský a Friedrich Braniborský, se objevil i syn Albrechta Habsburského, narozený až po jeho smrti, Ladislav Pohrobek. Neústupnost v jednáních jednotlivých panských bloků, prosazování pouze vlastního prospěchu a stále probíhající fyzické boje, přerušované zemskými míry a opačně trestány zemskou hotovostí, nepřinesly žádné konkrétní výsledky a zavinily v zemi dlouhé interregnum v letech 1439–1453.¹⁶⁰

Období 1441-1444 bylo časem sjezdů, sněmů a synod, které stále více naplňovalo vizi Hynce Ptáčka o celozemském utrakvismu a zbavení podílu radikálních táboritů na výkonné moci. Duchovní správce východočeského landfrýdu Jan Rokycana od jara 1441 vede vlastní spor s tábority, kterým vyčítá přestupky proti kompaktátům a oni kontrují jeho nedostatečným vysvěcením nutným k funkci arcibiskupa.¹⁶¹ V roce 1442 se od Tábora odvracejí bývalí spojenci Žatec, Louny a Slaný, čímž ztratil i velkou část své vojenské a politické síly. Hynce Ptáček ukončuje vyčkávání obou stran a povolává v dubnu 1443 tábořské zástupce na květnovou synodu do Kutné Hory. Jeho tlak je stále větší a nutí tábority pouze k obraně.

Synoda v Kutné Hoře, zahájená teprve 6. července 1443, byla plná obvinění, vzájemných útoků a nedostatku tolerance. Jan Rokycana a Hynce Ptáček na ní nekompromisně zaútočili na privilegia tábořské konfese, vydaná Zikmundem Lucemburským, kterými se v roce 1437 zaručil, že se na tábority nebudou v plné šíři vztahovat kompaktáta. V této napjaté atmosféře, které se zúčastnili všichni hlavní protagonisté husitských směrů, se sjednotila síla laiků a utrakvistických kněží Janů z Příbramě a Rokycan, která táboritům vyčítá sebemenší odklon od utrakvistického programu,

---

¹⁵⁹ Tamtéž, s. 514-517

¹⁶⁰ Šandera, Martin. *Hynce Ptáček z Pirkštejna. Opomíjený vítěz husitské revoluce*. Martin Šandera. Praha: Vyšehrad, 2011. ISBN:978-80-7429-132-6 s. 90-98 srovnej Šmahel, František. *Dějiny Tábora. Díl 1. Sv. 2. 1421-1452*. České Budějovice: Jihočeské nakladatelství, 1990. s. 512-516
Šmahel, František. *Dějiny Tábora. Díl 1. Sv. 2. 1421-1452*. České Budějovice: Jihočeské nakladatelství, 1990. s. 521

který se se stává jasnou duchovní i politickou volbou stále se rozšiřující kališnické jednoty opírající se husitský názorový střed. Obrana Mikuláše z Pelhřimova a Václava Korandy, argumentující na pevném základě tábořských dogmat je napadána a negována. V marném boji musejí táborité dokonce snést označení za kacíře. Následující zemský sněm v Praze, který pokračoval ve stejném duchu, jen podtrhl převahu Ptáčkova mocenského bloku ¹⁶²

Dlouhodobě připravovaný a politicky skvěle provedený úder proti tábořské konfesi dokonal lednový sněm z roku 1444, který ji zbavil všech záruk daných Jihlavskými kompaktáty. V praxi to znamenalo nejen to, že tábořská církev již není uznávána a musí se ve všem podrobit oficiální utrakvistické věrouce, ale i fakt, že o otázkách víry rozhodla laická porota. ¹⁶³

9.3 Konec samostatnosti

Pokořený Tábor pochopil, že zůstal osamocen nejen ve své víře, ale hlavně v rámci duchovně - politického bloku, který se nezadržitelně prosazuje v Českém království. Na tomto faktu nic nezmění ani smrt Hynce Ptáčka, protože nastoupivší hejtman čtyř spojených krajů, Jiří z Poděbrad a Kunštátu, prosadí ještě razantnější, přímočařejší politiku, které se bude muset podrobit nejen Tábořský svaz, ale celé království.

Situace v jižních Čechách se ocitá pod drobnohledem římského krále Friedricha III., který je nucen požádat Oldřicha z Rožmberka o nekompromisní zásah proti tábořským vpádům do Rakous, které jim zabezpečovaly přísun peněz a vyřešení nedostatku proviantu. Zdánlivě spící nesrovnalosti s Rožmberkem či pražským Novým Městem se opět rozhořely v letech 1445-1446. Jednotlivé regionální pŭtky, které nepřestávaly být realitou ve čtyřicátých letech, nejsou jen potvrzením stále existující tábořské síly, ale hlavně zabezpečením zbývajícího teritoria, které pro něho zůstalo životně důležitým. ¹⁶⁴

Proměnlivost vztahů jednotlivých aktérů byla dána především nejistotou, na kterou stranu a v prospěch koho se přidat, ale rostoucí síla Poděbradovy jednoty, prosazující zemský utrakvismus za použití i válečné tvrdosti, slavila nakonec úspěch. Zvláště pak po

---

¹⁶² Šandera, Martin. *Hynce Ptáček z Pirkštejna. Opomíjený vítěz husitské revoluce*. Praha: Vyšehrad, 2011. ISBN:978-80-7429-132-6, s. 114-118

¹⁶³ Tamtéž, s. 119-120

¹⁶⁴ Šmahel, František. *Dějiny Tábora*. Díl 1. Sv. 2. 1421-1452. České Budějovice: Jihočeské nakladatelství, 1990. s. 530-534

úspěšném dobytí Prahy v září 1448, kterým Poděbrad potvrdil své nejvyšší ambice, ale i zapříčinil věroučný rozpad táborského svazu. Písek a Klatovy se zemskému utrakvistu podvolily, ambice strakonické jednoty se zakladatelem Bedřichem ze Strážnice se nenaplnily a tak osamocený Tábor vsadil na přísnou neutralitu. Přes své předsevzetí nemohl opustit lokální politickou scénu, takže drobné rozporů mezi sousedy se nedokázal zbavit.¹⁶⁵ Poslední připomínkou slávy táborské republiky, je návštěva kancléře římského krále Friedricha III. Eneáše Silvia Piccolominiho (budoucího papeže Pia II.), která byla dílem zvědavosti i politické korektnosti. Důstojnost s jakou byl uvítán, pozornost hostitelů, diskuze s táborskými bohoslovci v čele s Mikulášem z Pelhřimova nevybočily nijak z daných pozic oficiální návštěvy.

Poděbradova politika zemské správy uznaná i římským králem opět postoupila dál ve svých cílech. Svatojiřský sněm z dubna 1452 mu poskytl nadstandardní privilegia a skvělý státník Jiřík podobnou výhodu náležitě využil. Kdo se nezúčastnil sněmu, byl povinen uznat jeho usnesení listem s pečeti. Mezi odbojnými subjekty figuroval nejen táboritská města, ale i Rožmberkové. Kroky zemského správce byly jisté, rázné a definitivně zlomily odpor táborských kněží, neboť porevoluční vedení města naplnilo 1. září 1452 dohodu se zemským správcem. Tři radikální kněží Mikuláš z Pelhřimova, Vavřinec z Reichenbachu a Václav Koranda neztratili své přesvědčení a raději naplnili zbytek života uvěznění na Poděbradových hradech.¹⁶⁶

Bouřlivák Václav Koranda, ten, který svým „Prohlášením z hory Bzí“, rozdmýchal revoluci se zbraní v ruce, umírá jako první z vězňů na hradě Litice v roce 1453. Tedy v roce, v kterém se ujímá českého trůnu Ladislav Pohrobek, ukončující svým nástupem dlouhé interregnum. Doba vstupuje do času naděje a společenských změn.

---

¹⁶⁵ Tamtéž, s. 534-537

¹⁶⁶ Tamtéž, s. 539-542

10. Závěr – Význam Tábora a táborského svazu v rámci revoluce

Tábor zůstává synonymem husitské revoluce, která tvoří jeden z nejvíce zpracovávaných mezníků českých dějin nejen v dílech historiků, výtvarných umělců, či v odkazech spisovatelů a politiků. Od svého založení představuje mezi ostatními husitskými uskupeními předvídatelnou, radikální sílu, zpočátku naplňující nejčistší vize obyvatel po spravedlivém a věčném Božím království, samu podstatu křesťanství jako učení o lásce, rovnosti a toleranci. Další vývoj tyto představy nenaplnil, protože Tábor se velmi rychle proměnil v klasickou správní jednotku městského typu, třebaže se silným vlivem vlastní církve.

Táborský program rozhodně nebyl programem sociálním, tedy v tom smyslu, že by nastolil nové třídní dělení společnosti, třebaže několik měsíců po jeho založení určitá spravedlnost tohoto směru existovala. Jednotlivé části táborského vývoje se dají rozdělit na etapu radikalismu podpořenou bojovými úspěchy a nekompromisní obranou vytyčeného programu v letech 1420 – 1424 končící smrtí Žižky, poté přichází doba expanze do zahraničí, tedy program šíření revoluce a neúspěšnějších diplomatických jednání vedených politikem mezinárodního rozhledu a věhlasu Prokopem Holým. Poslední etapa po Lipanské bitvě přinesla pozvolný ústup táboritů z politického dění v království, diplomatické úsilí o návrat a přeměnu bašty radikalismu na bohaté královské město. Čtyřicátá léta 15. století přinesla mocenské zápasy nejen o trůn, ale i souboj konfesí mezi utrakvistickou a táborskou, kdy táborská radikální věrouka není schopna větší náboženské tolerance a proto svůj boj za pravdu prohrává.

Přesto je nutné vyzdvihnout několik bodů, které v celkovém historickém kontextu představují zlom. Díky mimořádnému úspěchu vyjednávání v Chebu, jemuž předcházela dlouhá řada vojenských porážek, poprvé v historii se koná církevní koncil, který nejenže je nucen zahájit jednání s kacíři, ale dokonce části jejich učení přijmout. Rekapitulace všech rokování mezi husity a katolíky svědčí o tom, že jejich urputnost, složitost a vynalézavost v překvapení protivníka má všechny aspekty vojenského střetu. A výsledkem byl kompromis, který ovšem při síle protivníka znamenal pro husity vítězství.

Umění kompromisu, které byly nuceny prokázat obě protichůdné strany, nakonec znamenalo i ukončení devastace země po ekonomické stránce, ale díky úspěšnému konci, přijetí kompaktát, přineslo i duchovní vítězství. Evropský unikát legální koexistence dvojí víry, utrakvisté a katolíci žijící ve společném státě bez vzájemných hlubokých rozbrojů., vznik Jednoty bratrské i nové uspořádání stavovské struktury, bylo vyústěním desítek let

trvajícího zápasu o ozdravení církve. Ozvěny táborské neústupnosti vnímáme nejen ve společném poznání v dílech Lutherovy Sola scriptura a v celé evropské reformaci, ale i v době osvícenců, utopistických socialistů až k dnešnímu demokratickému myšlení.

Jak prorocky znějí dodnes slova Petra Chelčického, táborského souputníka, kritika a zarytého pacifisty.

„Nenie meč těla, ale ducha“

Seznam použité literatury

- BARTOŠ, František Michálek. M. Petr Payne, diplomat husitské revoluce, Kalich, Praha
- BARTOŠ, František Michálek. Manifesty města Prahy z doby husitské: Zvláštní otisk ze sborníku příspěvků k dějinám hlav. města Prahy; Sv. 7 / - Praha 1932.
- CERMANOVÁ, Pavlína. Čechy na konci věků: Apokalyptické myšlení a vize husitské doby, Praha: Argo 2013, ISBN 978-80-257-1003-6.
- ČORNEJ, Petr. Lipanská křižovatka: příčiny, průběh a historický význam jedné bitvy. Praha: Panorama, 1992. ISBN:80-7038-183-3
- ČORNEJ, Petr. Velké dějiny zemí Koruny české.. Sv. 5., 1402-1437 Praha: Paseka, 2000. ISBN:80-7185-296-1.
- DOBIÁŠ, FRANTIŠEK MRÁZEK – MOLNÁR, AMEDEO Mikuláš Biskup z Pelhřimova - Vyznání a obrana táborů. Vyd. 1. Praha: Academia, 1972.
- HAVRÁNEK, Bohuslav, HRABÁK, Josef, DAÑHELKA, Jiří. Výbor z české literatury doby husitské, sv. 1, nakladatelství ČSAV, Praha 1963.
- HLAVÁČEK, Ivan. Ze zpráv a kronik doby husitské. Praha: Svoboda, 1981.
- JUROK, Jiří - Příčiny, struktury a osobnosti husitské revoluce. České Budějovice: Veduta, 2006. ISBN:80-86829-22-7.
- KALIVODA, Robert: Husitská epocha a J. A. Komenský. Praha, Odeon, 1992.
- KEJŘ, Jiří Husité. Praha: Panorama, 1984.
- KUČA, Karel - Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku.. VII. díl, S-U Praha: Libri, 2008. ISBN:978-80-7277-041-0
- LAMBERT, Malcolm - VÍTEK, Tomáš Středověká hereze. Praha. Argo, 2000. ISBN:80-7203-291-7
- MACEK, Josef. Ktož jsú boží bojovníci: čtení o Táboře v husitském revolučním hnutí. Praha: Melantrich, 1951.
- MOLNÁR, Amedeo. Husitské manifesty. Praha: Odeon, 1980.
- MOLNÁR, AMEDEO - REJCHRT, LUDĚK – REJCHRTOVÁ, NOEMI
Slovem obnovená: čtení o reformaci.1. vyd. Praha; Ústřední církevní nakladatelství, 1977
- STRNAD, Josef: Dějiny kláštera dominikánského v Plzni (1300-1785). Plzeň 1896.
- ŠANDERA, Martin. Hynce Ptáček z Pirkštejna. Opomíjený vítěz husitské revoluce. Praha: Vyšehrad, 2011. ISBN:978-80-7429-132-6
- ŠMAHEL, František. Basilejská kompaktáta: příběh deseti listin. František Šmahel. Vyd. 1. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2011. ISBN:978-80-7422-155-2

ŠMAHEL, František. Dějiny Tábora. Díl 1. Sv. 2. 1421-1452.. České Budějovice: Jihočeské nakladatelství, 1990.

ŠMAHEL, František. Dějiny Tábora. I. díl 1. svazek do roku 1421. České Budějovice 1988;

ŠMAHEL, František. Husitská revoluce. 2, Kořeny české reformace vydavatelství Karolinum 1. Praha: Univerzita Karlova, 1996. ISBN:80-7184-072-6

ŠMAHEL, František. Husitská revoluce.. 3, Kronika válečných let. Vydavatelství Karolinum 1. Praha: Univerzita Karlova, 1996. ISBN:80-7184-072-6

ŠMAHEL, František. Husitské Čechy: struktury, procesy, ideje. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2001. ISBN:80-7106-468-8

WERNISCH, Martin. Husitství: raně reformační příběh. Brno: L. Marek, ISBN 8086263401.

Časopisy a sborníky

ČORNEJ, Petr. Adamité - tabu 15. i 19. století?. Sex a tabu v české kultuře 19. století / Praha: Academia, 1999.

HÁŠ, Jiří - Příspěvky k dějinám Kamenice nad Lipou: o Anně z Mochova. Genealogické a heraldické listy Roč. 34, č. 3 (2014).

HAVRÁNEK, BOHUSLAV – HRABÁK. JOSEF – DAŇHELKA JIŘÍ. Výbor z české literatury doby husitské I. Nakladatelství ČSAV, Praha 1963

PALACKÝ, František. Archiv český III.

POSPÍŠIL, Ctirad Václav. Jáchym z Fiore a jeho teologie dějin, Teologické texty 3/2000.

SOUKUP, Pavel: Dvojitý ideál křesťanského rytíře v husitském období. Český časopis historický 2001/1.

Elektronické zdroje

<http://www.krestanskarevue.cz/Husite-nebyli-jen-nicitele-umeni-Rozhovor-s-prof-Janem-Roytem-Kornelia-Kolarova-Takacsova.html>

<https://www.ucl.cas.cz/edicee/data/antologie/zliteratury/VZCL2/20.pdf>

<http://biblenet.cz/>

Abstrakt

Cílem mé práce bylo představit Tábor, město, které bylo i přirozeným centrem stejnojmenného svazu spojeného od svého vzniku s husitským hnutím. Dále porovnat jednotlivé etapy vývoje politického, vojenského a duchovního, protože Tábor, v období let 1420-1453, byl nábožensky nejradikálnějším, díky vlivu heretických pikartských sekt, proudem husitské konfese. Založením vlastní církevní organizace svou výjimečnost potvrdil, ale již nedokázal své představy v oblasti věrouky prosadit v rámci celého husitského společenství, které nemělo zájem rozejít se s katolickou církví.

Táborské vojenství spojené se jmény dvou vynikajících vojevůdců, ale také státníků Jana Žižky a Prokopa Holého, je dodnes symbolem odkazu a velikosti husitského období, které dokázalo fyzicky odolat pěti křížovým výpravám katolické Evropy. Politický odkaz Tábora je spojen s diplomatickým vítězstvím počínaje úmluvami v Chebu, až přijetím kompaktát, které potvrdily možnost volby svobodného křesťanského vyznání.

Historie Tábora a ani husitství nebude nikdy uzavřena, protože v ní zůstává ještě mnoho otazníků, mnoho nejasností, které si zaslouží dalšího výzkumu a bádání jako odkazu pro celou naši dnešní společnost, neboť základy demokracie a národního sebevědomí a svobody byly položeny v rámci husitského období.

Abstract

The aim of my diploma thesis was to introduce Tábor as a town that was naturally the centre of the same name coalition connected to the Hussite movement since its foundation. Next, I wanted to compare the periods of Tábor's political, military, and spiritual development, since Tábor was during 1420 – 1453 religiously the most radical movement within Hussite confession, what was caused because of the influence of Picard sects within the movement. Establishing its own church organization proved that Tabor was extraordinary, although they were not able to push its catechism throughout the whole movement, which did not intend to break up connection with the Catholic church.

Tábor military power was linked to the names of two excellent commanders, Jan Žižka and Prokop Holý, even at present this is the symbol of the greatness of Hussite era, since this movement was able to physically held against five crusades called for by catholic Europe. Political legacy of Tábor started with the diplomatic successes achieved in Cheb and finished

with the acceptance of the Compacts of Basel, which confirmed the religious confession freedom.

The history of Tábor and Hussite movement shall never come to its ending, since there are so many unanswered questions and uncertainties which deserves to be studied and researched, as an legacy for our society, since this is where the root of democracy and national self-confidence and freedom were born during the era of Hussite movement.